نوټ: اسم کتاب در صفحه ۴ سطر ۴ ذکر شده،

بسم الله الرحمن الرحیم

حمد وثنا ده هغه خدای ته چه انسان ئی پیدا کړ او بیان لوړ کا او تمیز ئی
ورکا لښوړ و حیوانانو ته په نطق، او وئیا سره او خپل کلام پاک ئی نازل کا په افصح
بیان سره چه هغه معجز او ابلغ دی له کلام د ټولو بلغا او فصحا ستاینه او
سپاس دی هغه خاوند لره چه بلیده نسته بل خاوند او نه بل پیدا وه دوګړ لو
ښیښتن دی دی چه انسانان پخوب و خبرو یالی او د هر ئی بلیغی وینا
ملهم دی درود نا محدود پر هغه پیغمبر دی علیه الصلوات والسلام
چه موږ تی راو ښوله سمه لار او روده

بیت

دی دی رهبر د کاینا تو تر ده جار سم

دی دی نا مور د مخلوقاتو تر ده جار سم

خدای رحمتونه دی وی د ده پر اولاد او اصحابو چه پر اسمان د هدی

رهبر ستوری دی او د پیغمبر دگوتمی خلاف نغمی کړ دوی نوای د دین سپه سالار بدله موږ ه ورکړ وای او د رحمت ور بو نسکو۔

بیت

د هغه دی د آسمان ستوری ځی رنا یی لور په لوری
ستپید زموږ می کړه روښانه ذوی د وی خوږ بچانه

بخاص کړه د خدای رحمتونه دوی نازل پر څلورو یارانو د نبی پر غوره ملگریو او ده پر لسیوا دخاندان اما بعد پدی پوده چه وینا دانسه غوره خاصه ده او دنطق تاج هغه دکرمنا تاج دی چه خالق تعالی د غوره خاصه آدم پر سر نسکور کړ او پیهره زمانه کی خدای تعالی پر انسانانو کی غوره شاعران او د وینا خاوندان پیدا کړل چه الشعراء تلامیذ الرحمن دگمل سوا او ددوی وینا وی پر کلد داسی خوږی دی چه انسان زړه انشراح په موی او د خوږو ژبو مرهم وی زه چه محمد هوتک یم او پاصل پښتون پقندهار کښی او سیم له پیره ده چه په ویلو د داسی وینا وبخت یم او دښی او ورځی می هم دغه کار دی دا ډیر وقتونه تیر سول چه ماغوښته چه زه دپه

شاعرانو تذکره و کاندم او د دوی احوال سره را نقول کا ندم مگر زمانی ماته فراغ نه
را کا او دا هیله می په زړه کی وه چه سوه څکه چه پر قندهار د ظلم او د جفا نو رتم بیرد
په او هیڅ آرام نه درلود او نه فراغ گاهی به مغولو چپاو نه کړل او گاهی به دگر گنې
دستم سوران وه اوس په حق تعالی مونږ خلاص کړو له هغو ظلمو څخه او فارغ سوه
زړونه زمونږ او زمونږ ملک حاجی میر خان علیه الرحمة دوی له قندهار و یا ستنه
او پښتانه دی د دوی له جوره آزاد کړل نو زما زړه فارغ سوله اند وه او قلم می را وا جنسیت
هغه وقت چه زما له اراده دی خبر سو زمونږ د پښتنځا دستر گو تور امام المسلمین و
ابن قاتل الرفضه والکافرین شاه حسین ادام الله دولته الی یوم الدین بیت

د پښتنو پادشاه حسین هو تک | په ملکانو کی دی دی لوی ملک
د حاجی میر غلجی زوی گرز | خالقه تل دوی ځلان دا عمی

نوی زه و غو ښتم خپل دربار ته او ماته دی تشویق و کا او الطاف دی ښکاره کا
چه دا خپله اراده پوره کا ندم او د پښتنو شاعرانو حال سره را نقول کا ندم حله
چه زمونږ پادشاه او د نبالم خپلو د زړه سر شاه حسین خلد الله ملکه و سلطنته
پخپله هم د نبی و نیا خاوند او د پښتنو د شعر شو قمن دی نو ما و غو ښته چه زړه زړه

لمی سی او دپښتنو د شاعرانو احوال بتول کړسی ښکاره دوی چه ماله د
د ډیرو شاعرانو دپښتنو احوالو نه را بتول کړی دی او هغه وقتونه
زیدم له وګړیو تخمی د ډیر سنه حالونه او رنیدلی دی او اوس هغه متوا
ل الله په غوښتنی کا بزم د دی کتاب نوم دی پته خزانه ځکه چه دل
را غلی دی چه پته واو نو ښکاره خالق تعالی دی لتوله مسلمانان
موږ د پادشاه سیوری دی تل وی او دایم په دغه کتاب چه ما
او ورځ و د جمعه ۱۶ د جمادی الثانی سنه و سنه ۱۱۴۱ هجری
درو خزانو منقسم دی لمړی خزانه په بیان د هغو شاعرانو چه
دوهمه خزانه په بیان کی د هغو شاعرانو چه اوس ژوندی دی
په بیان لبنی د هغو ارتینو او ښځو چه دوی پښتونه ژبه
لمړی خزانه
د هغو شاعرانو چه پخوا تیر سوی او موږ ته د دوی وینا دی ښکاره
المشائخ قطب العارفین و زبدة الواصلین بابا هوتک علیه الرحمة

تولد دی و او دتولد پلار بابا غلجی و رحمة الله علیه چه پخپل وقت کښی مشر ګڼل کیدی د پښتنو
بوټک په التغر کی زیږیدلی و په سنه هجری ۶۶۱ کی او هغه وقت چه لوی سو
تل دی نو یی کار د خدای عبادت او په التغر او سوری کښی د قوم سردار او بادار و
چه په هغه وقت کی به بر خُل مغولو دار غنه او یرغامه ولوت کاوه التغر او اولان او کلا
بری تالا کول بابا هوتک ځپل قوم سره رانقل کړل او د سره غرسره دی یر مغولو تحمده بو تله
په دی جګړه کی مغول تالا سول او د پښتنو ګنډیو ډیر وشرل مانه ځپل پلار داود خان
دا سی نقل دکا چه سوره غر په دغه روځ د مغولو په وینو داسی لجند سو چه پلو
د لمر به بر لیښا ملنه کا په دی شخړه کښی پښتانه لبر او بی خواک وه په دسره مغولو
بیتبر را غلد او اخیستدی و کانو یو څو غښتلی د بابا هوتک ځلوان و مړل بابا هوتک
په لوی ... دا ... بولوله او په غیشوی د مغولو تتر ته شیرل غښتلیو میړو
بچه دا ستدره او ریدله په جګړه تو دیدل تر څو چه سور غری د مغولو په وینو ولاړه
او تول ی پیدا کړل هغه سندره زما پلار علیه الرحمة داسی راته ویلی

بیتو نه

یر سور غر بل راته نن اور دی	وګریه جور راته پیغور دی

پر کلی کوږ باندی مغل راغی
غبتلیو تنګ کړی دامووار دی
په پښتنو ئی ی پلغلو دی
آدم ږغی غبتلیو ته راسی
توری تیری غشی تر ېلاسی
زلمو په غشیو کړی وار ونه
ور وړاندی کړی چپل تتر ونه
زما د زلمو وینی بهیږی
میرڅی ږغلی او تر هیږی
پښتنو هلی پر غره جنګ دی
مهال د توری دی دننګ دی
زلمو پرننګ ځانونه مړه کړی
د پښتنو ځنګی ساته کړی

هم په غزنی هم په کابل راغی
مغل راغلی په تلوار دی
پر کلی کوږ باندی مغل راغی
پر تنګ ولاړ دی پښتنا سی
پر کلی کوږ باندی مغل راغی
د تیرو توره ګذارونه
پر کلی کوږ باندی مغل راغی
ځنګلی او غرونه په سر کیږی
پر کلی کوږ باندی مغل راغی
سور غر په وینو د دوی رنګ دی
پر کلی کوږ باندی مغل راغی
دښمن په غشیو مو پیدا کړی
پر کلی باندی مغل راغی

نقل دی چه بابا هوتک د مغولو سره ډیر جنګونه وکړل او دارغند او پوری خوا ته
ی وشړل او هرکله به د اتغر او مرغی غبتلیو پر دوی پرغلونه کړل او په غرونو

به مغول ننو تل بابا هوتک چه سپین بږیری سوځری نه اویا کال وپه سنه ۷۴۰ هجری

وفات سو

ذکر د کاشف اسرار شیخ ملکیار چه د بابا هوتک

مشر زوی واو تر هغه پلار وروسته ی د قوم د مشرتابه بګړی په سر کړه نقل کا

ی چه ملکیار بابا ډیر غښتلی او قوتمند سړی وپه جنګو کی به ئی لسو تنو سره بس وپه هغه

سنه چه بابا هوتک وفات سو ملکیار بابا د پنځه ویشتو کالو زلمی وه هسی وائی چه ملکیار بابا

د سیوری په اټوکی ډیر پهلوان ئی تول کړل او هلته ی کارینه وند وکښل او خپل زلمی ی په

کښتو کړه وکمارل مغول چه په دغو ودانیو غوبرن سول پر سیوری ی یرغل وکا او د

ملکیار بابا سره ډیر سخت جګونه وسول په دغو جنګو کښ د پښتنو ډیر وراني سوی او ځنی

ولاړل مړه او ځینی وب ته ځنی هم وځاته وانزی خو اته هلته ی خپل زلمی سره یو تول او بیا

راغلل مغول ی وشړل او سیوری بیا ودان کړه هسی نقل کا چه په سنه ۷۴۹

هجری کی په پسرلي اترنک ډیر ډک سو په سختو نیز و او پدیوه میاشت ی چه نو منو

او خورا د ګټ غاړی غاړی بهیدی ملکیار بابا چه د ترنک څنډ وته راغی هسی سندره ی

ی وویلی

سندره د ملکیار بابا

ترنک بهیږی ترنک بهیږی غاړی ترغاړی زما زړګی خو خپل لالی غواړی

که مړ دزه مړ وژره + د ترنګ مړ وده + خاوند د یې مه + چه دی که موم زما خیال سودا
که نیزدی نیزدی + نیز د بیلتون دی + زړه نیز و مړی + په ویرژ ړلی په غم ژبون دی
که اوړي اوړي + په زړه می اوړي + دا اور به ګا + د ویر نیز وند بل د ویر په زور دی
څنګنډ یوسه + سپینی سپوږمیه + ورته وو وایه + چه ترنګ تال کړم ستا له خو لګیه
که خیرو خیرو + او بو سوان کړی + بل ملکیار دی + پاته لیار دی + سوبی جانان کړ

نقل کا چه ملکیار بابا دا سندرې وویلې د خاوند په قدرت ترنګ یو اوږد لرګی ماوو او د لته د رود

دیوی څنډې او بلی څنډې په نلو او غږ د لیمن بند سو په ترنګ یو پل جوړ سو سیار بابا هم

پر دې پل تیر سوا و خپل مقصد ته وا صل سو   نقل کا چه یوه ورځ ملیار بابا

د خپل تره توخې کو رته ولا ړ او د خپل تره زوی نور بابا ئې ولید چه غنمي تیره ماملید څنې بنته

وکا چه تر بوره دا ځکړې هغه ویل د معلو په جګړه کی ستا ملاتړیم ملیا بابا دعا کړه ورته

چه تربوړ ته تل سو یمن اوسی وایی چه هروقت به نور بابا په جګړه کی بری موند او ماته ئې د هیچا

په یا د نه ده   هسی نقل کا چه یوه ورځ د معلوتا ځان پر سیوری راغی او هغه وقت

د ملکیار بابا په کلا کی څوک نه و پیر ته له تختیو نور بابا چه خبر سو ژر ئې ځان هغه کوت

ته ورساوه او په یوه تن ئې معلو له شړل او ډیری مړه کړل دا ټول د ملکیار بابا د دعا برکت و

ذکر

ذکر د مقبول سبحانی غوث صمدانی شیخ خربنون سړبنی رحمة الله علیه د پښتون بابا
دکسي د عبدالرشید ... و څاوند تعالی د ده ته بېکاره کمالات او کرامات ورکړي و د خدای
په عبادت به بخت و نقل کا چه د پلار په ژوندکی لا رخصت سوا و د خپلو اولادو سره
راغی که کسي څخه غوري مرغن ته او کله به ولاړ د غندان غره ته او هلته به ی خدای تعالی
ستاید او لمانځه او په کال کی به یو وار تلی د خپل تره بیټنی نیکه لید ته به ی کوله او پسله وفات
به ی هم زیارت ته ورتلی خربنون بابا د شیخ اسماعیل سره چه د بیټنی نیکه زوی و لوی سو
او هغه وخت په خربنون د کسي له غره غندان ته راتلی نو اسماعیل بابا به د ده سپی د میر
وشړل سپی واپي چه یو وقت خربنون بابا او اسماعیل د سربن او بیټنی نیکه په مخ کښی
ناست وو دوی کور و د کسي په غره نو خربنون د پلار او تره لخوا په تنګ او رخصت
ماذون سو اسماعیل نیکه د اسی زاری وکړلی

که یون دی یون دی + مخکی بلیتون دی + له کسي غره څخه + ځي خربنو ندی
که ورو ره وروره + خربنون ورور ره + ته څه بلیتون کړی + زما و پیر ته ګوره
چه ځي مرغن له + توری کرغی له + همزولی یا ته + څه ځه برغی له
د خدای د یاره + خربنون یا ره + چه پیرمو نکړی + زمونږ کهول وا ره

زړه مې ريږي + يار مې بېلېږي + بياتون ې اورې + ځان په سو ځېږي

نقل کا په اسماعيل بابا خربنبون بابا ته سي غبرگون وکاوه

غلوريځ دخربنبون بابا

بېلتانه نار مې وسوځ په کور باندې | انديوهيږم چې به شو ويلېږي په ورباندې

له خپلوانو به بېلېږم په سروستر گو | دوا به ستر گي مې په وينو دي شړه باندې

اسماعيل ستا نا رومي زړه گي مړي کي | بېلتانه خربنبون بيا له تا پر دي کي

نه هېرېږي که مې بيا نه ستا يادي کي | په څېره د وير به پري سي زړه مراندې

څه څه په ار بو ديون مې دي مخ کړه تد | د ديانه څوري به اچوم وترخ تد

ستا سي يادېږي وي لبس زړه وسخ تد | که دا محکمه غوندېتول اشي لاندې باندې

نقل کا چه خربنبون بابا ولاړ په مرغه کې ميشت سو او هلته هم وفات سو په کال هجري ۱۰۱۱ سنه وروسته ې زامن هم په غوره مرغه کې او سيدله او د کا سي اولاد بيا ر ته ولاړه د کسي غره او پښين په لتو کې ميشته سول او د کند او زمندا او لادو نه خپاره سول او ولاړل د ننگرهار او خيبر او پيښور لتي ې وينو لي

ذکر دقدوة الواصلين مظهر تجليات الٰهى شيخ متي خليل غوريا خيل سربني عليه

الرحمة الله الولی شیخ متی د شیخ عباس زوی و په عباس د عمر اوکسی د خلیل زوی و خلیل
د غور یا غوریاد کند ابن خرشبون زوی و په حضرت سربنی قدس الله سره له زامنو څخه و
زما پلار علیه الرحمة و ماته داسی نقل وکا چه د خرشبون علیه الرحمه مرګ په مرغه کی و
او اولادی هم په ارغسان او مرغه او پښین کی سره خپاره سول څینی ور ډول د
مجذوب او کوربک غره ته او امران او حسن د شیخ متی ورونه په سغه غره اوسیدل
په وروسته د مشرورو په نامه مشهور سو د خواجه امران غرا وبی خالا د دوی
څخه په پښین کی و په هورکی ی زیارت دی یو بل ورور ی و په ګرمام کی شیخ دی
نقل کا چه شیخ متی قدس الله سره په کال هجری ٦٢٣ زیږیدلی و او په عمر د پنځه
شپیتو کالو د ترنک ~~له روده~~ په غاړه وفات سو او په سغه غونډی لوی شیخ دی چه
کلات بالدسی نقل کا چه په سغه غونډی هیڅ او به نوی او ډلی ډلی پښتانه او اولاده
چه په دوبي دده زیارت ته تلل د ترنک له روده به ی او به ور سره وړلی یوه ورځ
شیخ محمد زاهد دده مشر زوی دده په زیارت کی دننه دیر تری وکه ی ګتل د متی بابا
له قبره سره نژدی او به را د غوره څیدی او هلته بها نده چینه پیدا سوه دا او به تر
اوس هم بهیږی او زایرین ی څښی نقل کا چه شیخ متی بابا لوی زاهد او عابد

او په خاوندمین سرې وو ده اولاد و لاړل او په پیښور او بدرنې کې میشته سول او هلته له دوی څخه لوی لوی ستانه راوتلي شیخ زهیر د شیخ امران څخه روایت کا چه شیخ متی بابا لوی عالم او د دین مرشد و په غنداني کې یو کتاب و کښلی چه نوم ی و دخدای مینه په دغه کتاب کې متی بابا خپل شعرونه هم وکښل او داسې مناجاتونه ی وویل چه د زړونه ی ولیکول دغه یو شعر بالخیله بلارښه او ریدلی وچه نقل ی کاندم

شعر

پر لویو غرو هم په دښتو کې | په لوی سهار په نیمو شپو کې
په غاړه بوغ او په شپیلکو کې | یاد و یر ژړ لو په شپیلو کې

هول ستا د یا د ناري سوري دي

دا ستا د مینې ننداري دي

جنډی زرغون له په بیدیا دي | د برېښنا خواته په خنداد ی
ترنګ چه خر دی په ژړا دي | دا هول اغیز د مینې ستا دي

هوله سنګلل دي ستا له لاسه

اې د پاسوالو پا سه پاسه

کہ لمر سرو بنا ندځی پیښ دی | یاد سپوږمیه تندی ورین دی
کہ غزدی شکلی پر تمین دی | لکہ ہندارہ مخ د سپین دی

ستا د شکلا داپلوشند دہ
دای یو سپکہ ننداره دہ

دلته لوی غروند زرغونیږی | دشروند ورمی پکښی چلیږی
بوراوی شا وخواکیږی | ستر گی لیدو ته ی هیښیږی

لوی خاوندہ لتوا رتہ می
تل دشری په ښکلیده ی

خاوند ښکلی ستا جمال دی | ښکاره ی لوی پلو کمال دی
کہ ورځ نه شپه کہ پیری کال دی | ستا دقدرت کمکی مثال دی

ستا د لو رو یو رنا دہ
دلته په جوره تما شا دہ

ځړه می دا ستا دینی کوردی | سوی دعشق په سوځنداور دی
ر پیږی وتا ته ستا پرلوردی | بیلدی، بیځ دی ورکی پلور دی

ستا د جمال په لیدو بناد دی
که نه وی دغه نور برباد دی

په غزو کی ستا دعشق شیلکی دی　　د دی نری په عشق سمی دی
که غټ که وړه که پنډ نری دی　　ستا د جمال ځری هرشی دی

چه پر دنیا می سترګی پری سوی
ستا د جمال په ننداری سوی

نه هسک نه محکه وتورتم و　　تیاره خپره وهتول عدم و
نه ابلیس وی آدم و　　ستا د جمال سو چه پر تم و

په سو هنګامه هنګای دنیا سوه
ری خلق
د پنځ پر لوری ی رنا سوه

مزه چه څرګند پر دی دنیا سوم　　د هنګلی ځ به تماشا سوم
ستا پر جمال باندی شیدا سوم　　لحنیلی سنتی ا حلا سوم

په ژړا ژړا م چه بیلتون دی
یمه پردیسی بل می تون دی
ذی جای

وگړیو ولی متی ښاری	سوړی ئی اوری غا ړی ځالری
څه غواړی څوولی څه باړی	ځیل توری او کوړ و ځلی مړا ړی

چوہنی پہ بیل سی ینمہ خواسی

تل ی دبنی پہ لور ژړا سی

نقل کا وہ سی چہ د شیخ متی علیہ الرحمۃ کتاب د خدای مینہ بہ تل دده پر ہدیرہ پروت و او وگړیو بہ ہغہ پارکی بہ غول او ہر چا بہ ویل تو بہ ی ژړ ل ہغہ وقت چہ مغول راغلل ہغہ کتاب ی واخیست او وروستہ نشوہ څرگندہ چہ څہ سو

ذکر د جہان پہلوان امیر کروړ زوی د امیر پولاد سوری غوری نقل کا مد بدۃ الواصلین شیخ کتہ متی زی موریا خیل ہیچل کتاب لرغونی پښتانہ کی چہ دی نقل کالہ تاریخ سوری څخہ چہ پہ بالشتانی لیکلی او صوندلی و شیخ کتہ علیہ الرحمۃ ہسی وایی چہ پہ تاریخ سو کی راوړی چہ امیر کروړ د امیر پولاد سوری زوی و چہ پہ کال ۱۳۹ ہجری د غور پہ مندیش کی امیر سو او جہان پہلوانی بالہ وایی چہ د غور کو ہتوند او د بالشتان او خیسار او تمران ماڼی ده ہر کوشک ی نیول وینول او د رسالت لہ نہول ی پہ خلافت کی ډیر لو ملکونہ و کړل نقل کا چہ امیر کروړ ډیر غښتلی او پہلوان و بدیوہ

تن له سلو جنګاورو سره جنګیده ځکه ئې نو کروړ باله چه معنی ئې ده قلب او سخت وائی چه
امیر کروړ به په دوبی زمین د زدرکی و ادهستهٔ ی ماڼی درلوده چه کهتیت د مندیش پښتان
واوبه د غه ځای کښی ښکار کاوه او عشرت په تاریخ سوری کی راوړی چه دا امیران له پرته
بخوراو بالشتان او بستکی واو د هغه سورانو می له اولاده دی چه د سهاک له پښته و
امیر پولاد به هغه دعوت کی شریک و چه ابو العباس سفاح د بنی امیه سره جګړه کړی له او ابو مسلم
ئې هم مرستی و په تاریخ سوری محمد ابن علی البستی داسی کښلی دی چه د عباسی دعوت په جنګو کی چه امیر کروړ له
دیری سوبې وکړلی نو ئې دا بیتونه وویل چه ویاړنه ئې بولی هغه دادی چه شیخ کته علیه الرحمة
تاریخ سوری را نقل کړی دی

ویاړنه د امیر کروړ جهان پهلوان

زه یم زمری پر دی نړی ملا اتل نشته | په هند و سند و پر تخارا و پر کابل نشته
بل په زابل نشته | لما اتل نشته

عشق د من می ځی بر ښا پر میر ځمنو باندی | په ژوبله یونم پر غالم پر تښتیدونو باندی
په ماتیدو نو باندی | لما اتل نشته

زما د بریو پر خول تاویږی هسک په نمنځ و ویاړیا | د آس لسور می محکه ریږدی غروندکاندم لتا په

کرم ایوادونه او جار لما اتل نسته

زما د توری تر هشپول لاندی دی هراوجروم
زه پیژندویم پروم
عرج و بابیان و تجار بولی نوم زما په اودوم
لما اتل نسته

په مهو زمانشی لونی داری دښمن راشخه
رپلی نه یون راشخه
د جیرنو الرو دیر څخند و څم تښتی پلن راشخه
لما اتل نسته

د نه رنج سو بدمی د توری بیخ سور وکړه
ستر می ترا بور وکړه
پیاداری می لوړاوی د کول د سور و لپه
لما اتل نسته

خیلو دګروه لور پیرزو ینه لوم
تلری وونه لوم
دوی پیاد ینه سنبه بامم بنده ګروزنه لوم
لما اتل نسته

پر لویه غرو می وینا د دو می نه بخښنه وی تبال
پور څو شپو میاشتو کال
نړی زما د نوم می بولی پر درنګ ستایوال
لما اتل نسته

شیخ کته علیه الرحمة لتاریخ سوری نقل کا چه امیر کروړ عادل او ضابط او دښمن وینا خاوند و
ده په هر کله شعر وند ویل پیال سنه ۱۵۴ هجری د پو شنبه پنځگو لس مه سو، د تر د دروسته
ی نه وی امیر ناصر ایوادونه ضبط کړل او د غور او سور او بست او زمین داور به محکو
خاوند سو

ذکر د شیخ اسعد سوري علیه الرحمة — شیخ کته په کتاب کي د لرغوني پښتانه تاریخ سوري سي نقل کا چه اسعد سوري په غور کي اوسیدی او هلته د سوري خاندان په پادشاهۍ کي د ډیر عزتمند و شیخ اسعد د محمد زوی و چه په کال سنه ۴۲۵ هجري په بغنین کښې وفات سو شیخ اسعد علیه الرحمة ډیر ښه اشعار ویل نقل کا چه سلطان محمود غازي پر غور باندي د امیر محمد سوري رحمة الله علیه سره جګړه وکړه او په آهنګرانو کي ی محصور کا په دې وقت شیخ اسعد هم د آهنګران په کوټ کي و هغه وخت چه سلطان محمود علیه الرحمة امیر محمد سوري ونیو او بندي ی بوت غزني ته نو امیر محمد سوري په خورا زړه ورا و عادل او ضابط امیر و له غیرته د بنده مړ سو او شیخ اسعد په دوست و د امیر محمد سوري پر مرګ ی داسي ساندي وویلي چه یوه بولله کي چه قصیده په عربي ده

وله في القصیده

د فلک له چارو څه وکړم کوکار
زمولوي هر ګل چه خاندي په بهار

هر غوټول چه په سپیدا غوړیده وکا
ژړوي ی پاڼي کاندي نار پنار

ډیر عزتمند د فلک څپیړه شنډ کا
ډیر سرونه کا تر خاورو لاندي زار

د واکمن لسره څول پر پیاسي مړسي
د بې وزلو وینې توی کاندي خونخوار

چه لبر مدې زمري ریي ز نګلو کي
لا و کوبه ی ډاري تیرو څیار

هم ی عشتي سکني ډال د ژوبلو رو
رستمان څني څخلا کاندي پدار

چه

چې ملاوې نکړېږې پیغښتلیو

پیوه گردښت ې په یاسې لېږمه
څه تیری شه ظلم کاندی ای فلکه
پوییر ژلو لوږ نکړی بېږې لړ اپه
هیڅ روغی ی په زړه نشته ستا له خوړه
له تیر پودی او ښې ځاځی له اوږ یحیو
نبه لاس واخلی لحور نبه لوری
نبه زړه وسوځوی په هیچا باندی
نبه وصل کړی یېن لبل مینه
ستا له لاس دی پراته ژوبل نه گیرو ی کا
کله غوځی کاندی مراندی د زړه گیو
کله تکی واچوی پر ناته ولیو
کله غور ځوی و الکمن له اپلاز ولو
زموجیر ذره لوذنن پیا یو عشق و دلشیت
پر سورلیو باندی ویر پر یووت لپاسه

دا فلکسیر وکا څه کا بی گزار
نه ی عشق نه لذی وی نه ی سپار
ستا له لاس نری هیڅ گل بلیه خار
پر ښتلیو او سوی د غم ناتار
ببلوی په ژړ اژړ بین لیار
چیپی ژاړی پورت و رت ستا له ښار
نبه ملا کړی لبی و زلو له تزار
ای رنافت
نبه په یوړی له گرد ښته له ملار
نبه درملی تپونه د افگار
هر پلو ته تپی زړ و نه یځار ځار
کله تیر باسی وگړی هو ښیار
کله شیری کړی گریوان دښمنی چار
کله کښینوی پچاوروکی بادار
و د ژوبلله په دی عشق هزار
محمد و الکمن چه ولاړی پیل دار

یو وار سوا سیر پلاس د میر شمنو
په سماوي و دان آهنګران و
د محمود د ژو بلو سره پلاس کښیوت
تنګیا لیو لره قید مه بیه ده څکه
سر بهٔ ی غوره خاوره بهاییره کا
پدی ویر د غور وګری تورلمزی سول
ګوره ښاخې رغی او بنی لدک غزولو
نه بخه زرغا د غزولو د بید یا ده
نه غټول بیا زرغرنزی بیلا سنو لو
نه له غرجه بیا راځی کاروان د مینګو
د پسرلی ادره تودی اوبنی تو بید
دا په څه چه محمد ولاړه له منزیه
نه بنکاریزی هغه سور د سور بلیتو
چه به نجلیو په ښخا پکی خندله
هغه غور په ویرنا تاره دوالمن کښیوست
لاس د مات سه ای فلک چه د وکا

اشتقال ی وکړ قبر له بلوار
په تمیکند و پر درست جهان اوځار
چه غزنه ته ی باتلی په تلوار
سه ی والوتله هسکه پردی لار
د زمریو بیرکا یو کلدوی څوار
پدی ویر رنا تیاره سوله د بنار
د اګرونګی ساندی لی پیشور با ر
نده ززکیو پسما دی کمتار
نه بامی بیا مسیده کا په کهسار
نزا دروی غورته بیا جوپی دښار
مرغلری به نیسان نکړی نثار
په ویرنه ی سر غور لټول سوګوار
نه ځلیږی هغه لمر پر دی دیار
چه به پیغلو کا اتن قطار قطار
هغه غور سو د جاندم غندی سورا سه
محمد غندی زمری دمر بیني بنکار

امیټئ

شین زرگی نلک ولی لاولاړی — ای دغور غرونو پر څه ستوی غبار
ځلکی ولی پرېږدلو پیرلوزی — لاندی باندی سره ورک دا شعار
په زمرک غندی والمن څی لجهان — په ټوک نکړی په نړی باندی قرار
مېنځ پښتای محمره دغور لمړوی — په نړی به ندوی ستا دعدل سار
ته پر ننګ وی ولاړ پښتنګ کښو مړسوی — هم په ننګه دېه ننګه کا ځان بجار
که سوری د ټینګ پېرکاندی دیر مېنول — هم بو یاړی ستا پښتوم ستا په تبار

پېجنت کښی د ده تون پرځوي والمنه
هم پښتا دوی دیر لور د غفار

ذکر د بنکارندوی علیه الرحمة — په دغور و پوه سره پدی چه شیخ کته متی نړی رحمة الله علیه کښلی دی یکتاب لرغونی پښتانه کی چه پتاریخ سوری کی دی چه بنکارندوی پیښتنه دغور و او کله کله به پېغزند او بست کی هم اوسیدلی پلاری احمد نومید او دغور دغیرو نزکره کو لتوال و بنکارندوی د سلطان شهاب الدنیا والدین محمد سلم شنسبا کو بیا دشاهی کی هوز او د درناوی څاوند و او هغه وقت په هغه سلطان پرهند یرغل کاوه بنکارندوی چه شاعر او عالم سړی و هم د هغه سلطان په لښکرو کی واه هی وایی چه بنکارندوی پیمدح کی د سلطان محمد سام او سلطان غیاث الدین غوری

دستايي قصيده ئ لري په بولبلي دى محمد ابن علي والي په بسته کښې ماده ده د بولبلو غنت
کتاب وييده ئ او د هغه څخه مي دغه بولبله په د محمد سام عليه الرحمة ستاينه ده کښلي

القصيدة في المدح

پسرلي ښکلونکي بيا کړه سنګارون — بياي ولونل په غروندو کي لالون
مخکه شنه د ښونه شنه هني شني سوي — طيلسان زمرد ئ واغوسته غرون
دنيان مشاطي لاس د مجيد ودي — مرغلرو باندي وښکلل ښنون
د غټو لو جنډي ځاندي وريدي نه — زرغونو ښو کي ناڅي زلمي جون
لکه ناوي چه سور ټيک په تندي وکا — پسي وګانل غټو نو سره پسولون
مرغلري چه اوري د خونو ليه — پچلاري سره راند خپاره د ښتون
زرغونو ملکو کي ځل کا لکه ستوريه — چه پر هسک ما ند ځليږي سپين ګلون
سپيني واوري ويليده کاندي بهيږي — لکه اوښي د مين په ګر بوانون
هر پلو رښي والي بها ند ځاندي — له خوښيه سروهي لد سينګرون
هر پلو د ګلو ونم دي لونلي — توار اغله له ختنه کاروانون
د مسيح په ليو به مړو روندون بيا مونده — پسرلي مګر مسيح سو په يوکړون
له مړو وځاوروي آغلي ګل راوپوست — وچ بيد يا او غذي کړ له جنتون
سري جاجي چه راشت کړ لا شتګرو — ګيهځ چوني چه پېړ بڼ وکابو غون

په

پہ بربنا چہ بنغ د چو نیو نغوږیدہ سی
تو اچندی سره پیو دی اشلکون

د زلما تاپي داغلي دي پر جنب يو
لکه پغلې غنتې کاندي مکیزون

د پو پلو تخ سو رکړي پسرلي دي
يو د بل پغاره اچوي لاسون

د هندارو په ثير غږون سپين د ېرنګن دي
چه پړ اورو باندي ځل وکا لمرون

پغور ځنګ غور ځنګ لځولي څګوند باسي
لکه ښځ باتي شنا کاندي سيندون

ښد چوني پستا يه د جنډيو هونر سي
ښد هونر سم د سلطان لصفتون

د شنسب د کهالد خلي لمر دي
د پسرلي په دود و دان لده رغون

د بنډو او روي درست ايوادور غونکه
له قصداره تر ديبل ی يو لون

پزابل چه د برې پر نيلي سپور سي
پلا هوري د ميراني ګزارون

نه مي ثوک تخ تد دري د مير ځمنو
نه ي نوري تد تهينګ بي کلک دالون

د اسلام د دين شهاب د ښرې لمر دي
نور ستهان ي کړ رنا پجها دون

هره پلا چه دي پر هند و سند يرغل کا
رنوي نوره ښرې په شهابون

په پسرلي په ي تيزون په اټک وکا
غاره غاړه ي تري سو الله زيرون

نه به د ظلمي غندي رون ستوري په سنګ ځلي
که ځه پورته سي لغوره د ير ميرون

نه به داوي جګړن د سنيا پلوري
نه به ښري څوک د هند چاره بهرون

به څوک زلمی د غور سره راغونډ کا
یو ځاونډ شهاب الدین دی چې وکا
په جوپو جوپو جگړې ی هندیون کا
ښې پسینه باندې نیزې دی پر غل کاندې
ځیان سیندې هم لړاره ایلای کا
پیهر کال آتک دده بنډ راغلی کاندې
پښتو نخا ښکلي زلمي چه زغلي هند ته
زر غوني ځنتي اغوستي وي دي خروتو
هر گیهځ چه لمر څر کیږي له ځا تیږه
که بر بځروي له غر مدوي که بر ملوې
د شهاب جگړن به نه کښیني لږ غلو
زمري کله کاږي ځان له بر غلګریو
یا به جنګ کا د بریو رنګي پهند کې
یا به وران کا بود تو تون د بمبنو
پر نا ادسی ته تل د دین شهاب

دداوسا توری به چری کا ځلون
په بر لوري هر ایوادته یرغلون
چه د غور باداربیت وکا زغلون
په پرتم ی زمری ریږدي په زنګلون
پر اوږ وویږي د غور پانوبند ایږون
غورې وی په ښنه د خیل پاسته سالون
نو آغلیه ببغلي کاندي اتهنون
بتا بید یا هم پیو للي وی ځانون
څو چه یونیا د لوید یځید پختون
که لرمل که لمر لویده له ترملون
نه به پریږدی دا زلمی ځیل بهیرون
څوی نکامات متون وریږون
یا به پرینږدی هم پدی چار سرون
یا به لسبره کاندی یو بیو ایوادون
نوم د تل وه پر دیرځ په ښمز دلون لسی

ځورا نه سی ستا پیغوره د هند لوی بد | ښو چه نست کړی له نمری بود تو لون

ستا پیژ پیر مه د خاوند لوی ښتن وی

سوره نو ستا برسته یونه څو چه یون

ذکر د زبدة الفصحاء ابو محمد هاشم ابن زید السروانی البستی رحمة الله علیه

په لرغونی پښتانه کښې سی حکایت کا شیخ کته رحمة الله علیه چه ابو محمد هاشم د هلمند

په سروان په سنه ۲۲۳ هجری قمری زیږیدلی او په بست کې ی لعلما او فضلا څخه

لوستنه وکړه او ورو سته ور په عراق ی پلو طو دولو اشمد څخه سمع وکړه او ابن خلاد

چه څر کنده په ابی العینا سره ی په بغداد کښې عمر ونه تیر کړل او له هغه د عربی بلاغت

او اشعار ولوستل او په کال سنه ۲۹۴ هجری قمری له عراق بیا راته راغی د ری کال وروسته

په بست کی وفات سو نقل کا چه ابو محمد په عربی او فارسی او پښتو شعرونه ویل او هغه وقت

چه د ده استاد ابن خلاد پیتر کو ونه سو نو ده بری خدمت کا او د هغه څخه بدی خواږه

شعرونه په ادب کی د عربو او ویله ابو محمد عربی څخه په پښتو د خپل استاد ډیر شعرونه هم

راوړی دی ابن خلاد چه یو ظریف او ادیب سړی و ییوه شعری د هم ستا یلی دی

او ابو محمد هغه شعر داسی په پښتو راوړی دی

شعر

زه هم بنده د دنیا کاندی په دی وینه | د خاوند پلاس کښی زر او درهمون
زبور ورله وریځی دنیای اروی | د درهم خاوندان تل دی پوهه
که درهم یې ځنی ورک سوسی تلی | پر نړی یې پیخړ وی پیش ندون
که بیا یې سوهی ولولی خلق وایی | د دنیا ده رښتیا بنده له درشتون
که بې ونه لی وواپې رښتیا خبره | نور و وایی د اخوسوهی دی تیرون
سو درهم ښندی په چا له ویه برخه | د درهم د خاوند سرځای په تیمون
درهم زبه ده له خوک زبور پیرن | ده وعلمه که څوک پکاندی قانون

نقل کا چه ابو محمد په پښتو یو کتاب کښلی و چه په هغه کښی د عربی د اشعارو فصاحت او بلاغت بیان کړی وا دوهم یې د ساوو ږهد

ذکر د عارف ربانی برهان الواصلین شیخ تیمن رحمة الله علیه زما پلار قدس الله سره لکتاب د بستان الاولیا، چه شیخ المشایخ بستان بړیڅ کښلی دی پکال ۹۵۶ سنه هجری قدسی دا سی نقل کا چه شیخ تیمن د شیخ کاکړ علیه الرحمة نوی وځکه چه دی د غور بری غر اته و لاړ او هلته میشت سو نو خلق یې اولاد اوس پکا کړد کښی

منشیری

کشمیري خو یه اصل دوی د کاکړ اولاد دی او دوی رحمة الله علیه زاهد او عابد او ولی و نقل کا چه کاکړ بابا لا ژوندی و دوی لغوړه راغی او په دوب کښی د کاکړ بابا پیدا نه دی وکړه بیا ورپسی او په ګجران کښی و او سید او د علاؤ الدین حسین شام پر زمانه کښی وفات سو دوی بابا د غه شعر و نه زما پر رنه بنات الاولیاء تحفه نقل کول او ماله ده تحفه وا وریدل

شعر

ګیهیځ زما د لمر څیره سوه   زما پر کور دویږنا ره سوه
د بلیتون ورځ تور د تیاره سوه
ږغ سونا ځا په چه بیلیتون راغی
زړه می لړی ویر ټی شین دی   ښېرا ژړا ږمه څه نادرین دی
زړه غوټ له اوښو می ساړین دی
پښول نولیږم چه تا خوان راغی
نه به بیایم نه به بیا راسی   نه به تیاره شپه زما رڼا سی
نه به ښتهی را ته پیخلا سی
بېلیږی پیری اوس دیون راغی

د ښښتن یاړدی هیرمی نه کړی آغلیه مخ په پدیا نه کړی
ادر بل دی پر بینودی واندکړی
پر ما د بل اور کړ وون داغی

ذکر د کاشف اسرار عرفان شیخ بستان بړیڅ قدس الله سره العزیز زما پلار علیه
الرحمة لقدما څخه روایت کا چه شیخ محمد بستان په قوم بړیڅ و په مینوراوک ی کور و داده پلار
محمد اکرم رحمة الله علیه هم د خدای ولی و او د بنوراوک راغی بلمند پر غاړه پدیوه کودله
بنس اوسیدی او د خالق په عبادت بدایه و نقل کا شیخ بستان له پلاره ډیر فیض و موند
د په ځوانی ولایت هندوستان ته او هلته په بلاد پیښا ر گرزیدی او آثار د قدرت ئې
تماشا کول او هغه وقت چه وطن ته راغی په ۹۹۸ هجری ی د اولیاء الله په بیان
کتاب د بستان الاولیاء ولیکښ او زما پلار رحمة الله علیه د غه کتاب په بنوراوک
کښ د حسن خان بړیڅ په کورکښ لیدلی و چه په دی کتاب کښ شیخ بستان علیه الرحمة
د ډیرو پیښو اولیاء حالونه او کرامتونه او خوارق د عادات کښلی وو او ډیر ډیر
اشعاری هم را نقل کړی ولښو رو شاعرانو او ځینو شعرو څخه د غه شعر ما ځپل پلار
له خولي واوریدی چه د شیخ بستان رحمة الله علیه دی

شعر چه بدلی بولی

اوښکی می څاڅی پر ګریوان یو وار نظر کړه پر ما
راسه ګذر کړه پر ما

دمینې اور دی زمانه کې وریت په انګار کینا
بنی تار و نار کینا

خود به ویلیږم چه می زړه پر تا مفتون کینا
ځان می زبون کینا

اوښکی می څاڅی پر ګریوان یو ولنظر له پر ما
راسه ګذر له پر ما

وکه نظر زما پر حال چه پروت رنځور یمه تل
پوير ناسور یمه تل

لړزه می څاڅی وینې سور یو بنو خیل یمه تل
په اور جلبل یمه تل

اوښکی می څاڅی پر ګریوان یو وار نظر له پر ما
راسه ګذر که پر ما

له درد سوز تل ناری اوغلبلی وهمه
ګربوی سوڼی وهمه

یو آن می چیری نه آرام نه تیکاو نه دیم
نه راحت کړی نه دیم

اوښکی می څاڅی پر ګریوان یو وار نظر له پر ما
راسه ګذر نه پر ما

د خوږ بوز په لحال ته ری ای باد ار ګاه د
یی د بې وزلو همراه

د خپل غربت پروی بستان ته کړه د مهر سند
کړی له ګنا د ګوا بند

اوښکی می څاڅی پر ګریوان یو ولنظر له پر ما
راسه ګذر له پر ما

دکر دا میرا نفصی شیخ رضی لودی علیه الرحمة پلوه سه بده دی چه کامران خان ابن سدو خان پښتو هر صفا کښی په ۱۰۳۸ سنه هجری قدسی علی صاحبها التحیة والصلوة والسلام یو کتاب وکیښی چه کلید کامرانی ئی نوم و بدی کتاب کامران لکاب د شیخ احمد ابن سعید اللودی چه په ۶۸۶ سنه هجری ئی کښلی او نوم ئی اعلام اللوذعی فی اخبار اللودی دی هسی نقل کا چه شیخ رضی لودی د شیخ حمید لودی وراره و چه شیخ حمید ملتان پاچا سو نو ئی ځیل وراره پښتنخا ته ولیږی چه خوښه خلق د اسلام دین ته راولی شیخ رضی راغی دوه کال دکسی بچرو گرنه ئیه او هلته ئی ډیر مخلوق مسلمان کړل نقل هسی دا نصر د شیخ حمید زوی چه ملتان کښی د ملاحده لداستا سو سره کښیو ست او ولاړه ئی څخه ئی د الحاد او اسماعیلی فرقی عقاید زده کړل او وگر ځیدی د دوی په اعتقاد او ملحد سو چه شیخ حمید رحمة الله وفات سو نو ئی پر ځای نصر کښینوست او د الحاد ترویج ئی خوره کړی او قرامطه ئی راوستل شیخ رضی علیه الرحمة چه سو چه مسلمان د ځیل ... نصر ته دی داسی پاره کی وښیل او دوی ستو ...

پاره کی

د الحاد پلورد ی تر پیل	گروه دی زموږه و کوراوه
موږ رونلی په نه یارنه	تا پیتور و لتو راد د
لرغون و لی گرد هیدلی	چه دی گو ښی ای اده

امغه

سغد گروه دی اوس آره کړه — چه پلړو دی رناوه
لودی شناپینا مدسیک سو — کړ سر څو موږ درناوه
لفرندموی له کهال — لودی نه یی پیه کاوه
زموږ رغاده شاله ګروه — دور څلوی پد سغاوه

شیخ احمد لودی هسی نقل کا چه لفر لودی هسی د شیخ رضی رحمة الله علیه عنبر کوت دعا

دالحاد پیتور تورن سوم — زه لرغون خو ملحد نه یم
زما دبنده هسی تورا کړل — له ملحد یم د د بنده یم
له اسلام نه تر پلمه — تورانو څخه پد ترلیه یم
ګروه می سغد لرغونی دی — اوس هم کروړ پلر غونه یم
د اسلام پر هسک به ځلم — د تورانو ته تیاره یم
دلودی ناوی سنتی یم — د حمید نه لوی کنهالد یم
تورانی دبنن چه وایی — زه لګروه پد آره یم
دای تور تاسی دره هوی — زه صومن شاسی پد تله یم
ه د بنو دیناوی معجزه — زه لودی یمد څوزه یم

عفر الله الماضیین ورحمة الله علی الذین اعتصموا بحبل الله المتقین

ذکر دمقبول ربانی شیخ عیسی مشوانی رحمة الله علیه   اسی نقل کا خواجه
نعمت الله هروی نوسنه ی پخزن افغانی کښی چه په دوران دجهانگیر پادشاه
ی وکښلی چه شیخ عیسی یقوم مشوانی و او په دالمړی سکونت کا او دشیر شاه سوری
په دوران کی ژوندی وسی وایی چه شیر شاه ته خلقو وویل چه عیسی شراب څوری
کا شیر شاه خلق وګمارل چه ولاړ سی او دشیخ شراب ووینی چه راغلل شیخ پخپل
کور ناست و صراحی او پیاله ورته پراته وه خواړه ی دپادشاه سړی چه راغی ورته ووېل
ای شیخ په دی پیاله کښی څه خوری شیخ ووېل راسه ته هم ی وخوره سړي چه صراحی . بکه
په پیاله کی شیدی را توی سو کی ولاړ او دغه حقیقت ی پادشاه ته بیان ... ا
نعمت الله کښلی دی چه شیخ عیسی رحمة الله علیه لوی ولی و او دخدای پتوحید کی ښه
شعرونه په پښتو او فارسی او هندوی ویله دپښتو یو شعری دا دی

پخپل کار کړی پخپل انکار کړی || کله با دزیم کله مې خوار کړی
تخو تا دری په صفتو نو || کله مې نور کړی کله مې نار کړی

عیسی حیران دی پیدی شیو نو
کله مې یار کړی کله اغیار کړی

هیمی ۱۶۰

ذکر د سلطان السلاطین سلطان بهلول لودی علیه الرحمة الله الولی

په مخزن افغانی کښی نعمت الله رحمة الله علیه هسی کښلی دی چه ملک بهلول د ملک
کالا زوی و په هندوستان د سلطنت لو ایسکه کړه او د هغه ملک کالا لودی
طایفې تخت و نه پیری زمانې دی لودی تبر سلطنت د پیښور کښی ملک بهلول په
سرهند د اسلام خان تر وفات راهسی استقلال د موند او تر جنګو په وروستو د
پر دهلی خطبه او سکه د ویله پانی پت او لاهور او پانسی او حصار او ناګوری
د ملتان تر شنده پوری وښول او د هندوانو د راجه ګانو سره ی سخت جنګونه کړل
او اته دیرش کاله ی پر هندوستان سلطنت وکا او د پر عادل او عالم پادشاه
په کال ۸۹۴ هجری قدسی وفات سو الله په دی

بهشت صد و نود و چهار رفت از عالم
خدیو ملک ستان و جهان کشا بهلول

د سلطان بهلول علیه الرحمة وفات په تید د جلالی قصبه کی و او محمد رسول
ملا توال هوتک په خپل بیاض کښی هسی کښلی دی چه په هندوستان د برستی په موسم
خلیل خان نیازی هسی رباعی انشا کړه او د سلطان بهلول پادشاه
په مجلس کښی و ویله

رباعی

خمری او ریځی ژاړی له پاسه — کویله بوغ کا بیلتون له لاسه
په سغه لونی کو بهار بخول شتا — دا مرحبا کا شتا زموږ هواسه

سلطان بهلول رحمة الله علیه چه دا رباعی ولګو بزه په جواب ی دا رباعی سمدستی وویله

رباعی د سلطان بهلول

ملک بزرعون کیږم په درکړه راسه — ګوره او ریځی د داد له پاسه
حول می د عدل په درو روڼ دی — جهان بزیب موی زما له لاسه

ذکر د خان عظیم مکان خوشحال خان بیګ علیه الرحمة

محمد رسول هوتک پخپل بیاض ⊙ کښلی دی چه خوشحال بیګ د شهباز خان ختک زوی و چه په سنه ۲۲ کښه هجری پیدا سو او د افغان خو امری او غښتلی و خوشحال بیګ خو کال په هندوستان بندی و او بیا ی له مغولو سره ډیری جګړی وکړی او د اورنګ زیب پادشاه سره ی تر مرګه دښمنی وکړه او په دغو تاوګنی مرسو نقل کا چه خوشحال خان بیګ د ختکو سرداری کړله او هم ډیر زاهد ی درلود چه لکول شاعران و او پخپله خوشحال بیګ هم د غزلو دیوان لرینه چه دده

رباعی

خمری اوریځ ژاړی له پاسَ　　　　کو لیه بزغ کا بیلتون له لاس

په سغه لونی کو ہر یجزل ستا　　　　دا مرحبا کا ستا زمو بنه مواس

سلطان بهلول رحمة الله علیه په دا رباعی ولغو بزه یجواب ی دا رباعی سمدستی وویله

رباعی د سلطان بهلول

ملک بزرعون کیږم په درکه راسَ　　　　گوره اوریځ د داد له پاسَ

خول می د عدل په درو روڼ دی　　　　جهان بزیب موی زما له لاسَ

ذکر د خان عظیم مکان خوشحال خان بیگ علیه الرحمة

محمد رسول هوتک یجیل بیاض کښی کښلی دی چه خوشحال بیگ د شهباز خان ختک زوی و چه په سنه ۱۰۲۲ هجری پیدا سو او دوه ان خان خوا هری ی او غښتلی و خوشحال بیگ څو کال په هندوستان بندی و او بیا ی له مغولو سره ډیری جګړی وکړی او د اورنګزیب پادشاه سره ی تر مرګه دښمنی وکړه او په دغو تاوکښی مرسو نقل کا چه خوشحال خان بیگ د ختکو سرداری کړله او هم ډیر زاهد ی درلود چه لوی شاعران و او مجمله خوشحال بیگ هم د غزلو دیوان لرینډ چه داده

غزلونه

غزلونه ډیر ښه دی او طلا طلا ښکلی هم په شعر وایی او قصاید هم ډیری نقل کا چه
خوشحال بیګ د مغولو په بند کښی و او په د ... مشهور رکوټ بندی و ښتانه ختکان ولاړل
او دا ئی ... مغه بنده سیخانی رادیوست اورنگزیب لښو ښخبر شو چه دی ځیل وطن
ته راورسید ی او هغه پادشاه سره ی جنګونه وکړل د خوشحال بیګ ملی اکوړی خومیزی
او هلته ختکان پراته دی ښختکو خوشحال بیګ عالم او شاعر ښه سو روایت کا
چه خوشحالبیګ هر ایه یه فقه کښی په پښتو راوا یولهٔ او ډیر کتابونی د کښل
او په کال سنه ۱۱۰۰ هجری وفات سو محمد رسول هو تک ښځیل بیاض د خان علیین
ملان داسی شعرون کښلی دی چه زه ی هم په دی کتاب نقل کا ندم

غزل

بیا ته کاته می سترګی په خاته شی	چه خبر دی د راتلو راباندو شی
ته خو او س لسانه دولاړی ی مرور شوی	دا ځایاری و هم ګندن پرېږدی شی
چه دیدن د محبوب وکړمه تازه شم	لکه بخت چه باران سره ادبه شی
کوره تا را باندی کومی کوډی وکړی	که په پښو درځی دردهم زړګی ندی شی
بیارمان د هغه وقت یم دریغ دریغ	که د زنی سیب ی بیا د ماپخوله شی

خپل یار د جدایی سبب کاږی | لکه روح چه له وجود بیلوانه شی
بخته بو به مدد بیا راسره وکړه | چه پخینږ کښی می بیا تللی یار اوده شی

د خوشحال سلام پواره و بښو یارانو
گندی بیا می پلید و مرغزه بند شی

وله ایضاً

که مسجد کوهی کندیر | واړه یو دی نشته غیر
یو می بیا موند پهر ځه کښ | چه می وکړ د زړه سیر
بتخانه دی پسیر گرزم | چه تر سر سیری طیر

خوشحال یو دینی خوشحال لری
ورته ور دی غیر و زبیر

ومن رباعیاته رحمه الله

چه حرمناک دی یا ترسنده وی | یاری له وبنه و ترسنده وی
د بدبیر بیږدی به تنگسد بلا ته | بتر تر دانه شکم بنده وی

وله ایضاً

هوښيار ښيليد په ورمونو نزيا تد کا — ورموند وايم له ځوک مځ راتد کا
محتاج د نور و نور و نغريو شي — سري په خپله کتھوه باتد کا

ذکر د زرغون خان جنت مکان چه په قوم نورزی و روايت کا

دوست محمد کاکړ په خپل کتاب غرغښت نامه ښی کښلی دی چه زرغون خان د نورزاد نورزی واو پکال سنه ۸۹۱ هجری مبارک ولاړ هرات ته او له سعد خان د عراق د خراسان سفر وکا او د اوږ بکو پخپلکو ی زرغون ښکاره په سند مسرانه او غيرت په شيباني خان سيستان ته ورسيلا نو زرغون خان له سره بيلوند وکړ ن په داوږ بکو لښکر ډير ورمړل دوست محمد کاکړ سی نقل کا چه په سنه ۹۱۲ هجری زه ولاړم هرات ته په لحجان کښني مې د ملا ايوب تيمني ځخه د زرغون خان د غزلوا شعر و ديوان وليد چه اوراق ی ورپشمير دري سوه هم د دوست محمد کا روايت دی چه زرغون خان ډير ضعيف سو او په سنه ۹۲۱ هجری په ډيراوت کښی وفات سو دوست محمد کاکړ پخپله غرغښت نامه کښی دا لاندی دوبيح چه مثنوی د ساقی نامې دی د ده له ديوان د اشعارو نقل نوی

مثنوی ساقی نامه

ساقی یا څه پیاله راکړه　　مرور یار می پخلا کړه

اوبه تویې په لمبو کړه　　اور می مړ یږی اوبو کړه

پسرلی سو غنچه د گل کا　　زلفی تاوی د سنبل کا

بلبلان شور و فغان کا　　کړیدن په گلستان کا

زاهد وزی صوفی څخه　　شراب پیری میخانی څخه

هر سړی په میو مست دی　　دی بهار کی گلپرست دی

پراغونیس سړی منبی دی　　د غنچو لو تند اړک دی

جهان ټول سور او زرغون شو　　ویج راغه پنگلی گلگون شو

سړی ټول شور و شغب کا　　یارانی کاندی طلب ه

بهار وقت د یارانی دی　　بد موسم د پیمانی دی

لو ساقی یا څه بهار دی　　نن ژوندون سبا رفتار دی

دنیا پاته موږ به ځونه　　تور و خاورو کښ به یونه

پیمانه د نه ډکه رحمی کړه　　بزم تود په پیالی کړه

چ

چه یو دم سمه آزاد ... تابناد زړه می سینه بناد
ساقی یا څه وقت د مل دی ... پجوشش کی خم د مل د
وقت د میو د ولیشو دی ... د پیالو د ډکیدو دی
بغه څوک اوس د مجبور دی ... چه ی جام تش شلوړ دی
مستان ګرزی پیاغولبن ... مستی کاندی پر غولبن
لاس پیالس دی یارانی کا ... یه په بل نانه و تحزی کا
مجنون وصل له لیلا دی ... د جمال په تماشا
نه غمجن سته نه بلیتون سته ... نه هجر نه هکر خوت سته
تر تا و لر زمه ر راسه ... ساقی یو کړی بجلا سه
ما ته جام د ربل ولوړ را ... چه یو تش می ډک نور سه
او می بل د زړه یکور کړه ... لهر حیا هر څه ی لوز ړه
په بل څه نوی الفت وی ... تو له مهر د محبت وی
بتول اخلاص وی او صفا وی ... تیاره ورکه سی رڼا وی
له زړه کم غش او دغل سی ... جهان تو له ګل و مل سی

ساقی ستا مهر مطلوب دی
نو بهار ځکه مرغوب دی

له ستا لوری پیر زو نوی
نو بهار به په څه بند دوی

ځوند به نکا رنگ د گلو
بی مستیو بې له ملو

نه به بزم لشور تو دسی
نه نغمی نه به سرودسی

جام به تشه د آرزو سی
ورک بحبه او پیر زوسی

لو ساقی یا څه بهار دی
بزم تا له امید وار دی

یاران ناست سترگی څلو دی
ستا د جام پامید نوز دی

ته هم را سره عنایت کړه
بزم تو د محبت کړه

سره ملو څخه ډک جام کړه
د یارانو ی انجام کړه

چه سوری بزم همی تو دسی
د رنځ الزو غوږ وسرو دسی

د جهان ویر و غم هیر کا
یو دم بند په عشرت تیر کا

په پدخ کی موبلیتو ن دی
لجهان سبا یون دی

ذکره الله تعالی برحمه نوموړ دوست محمد کاکړ علیه الرحمه د بابرخان زوی و چه د
کاکړ بابا د زیارت د پاره پکال سنه ۹۱۲ هجری ولاړ هرات ته او بیا چه راغی بیرته
پکال سنه ۹۲۹ هجری ئی یو کتاب پښتو نظم کړ چه نوم ئی دی غرغښت نامه د آفتاب
په ماولیدی شیرین بیتونه په مثنوی لری او د غرغښت بابا قدس الله سره الکریم
حکایات دی او د رښتینو خلقو روایات راجمع کړی دی د غه کتاب زما پلار
په لوړو کښی ښیدلی و او زه هم به کښی کهول کښن موکو چینیو او ز هغو په سبق لوست
دوست محمد علیه الرحمه څخه کتاب کښلی دی چه زما پلار بابرخان هم یو کتاب مشعر
کښلی و چه نوم ئی و تذکرهٔ غرغښت هغه وخت چه بابرخان وفات سو او
زه پرکور نه وم نو هغه کتاب ورک سوی و او چا ضایع کړی زه چه راغلم
د خپل پلار په ماتم سی ډیر ځن ستوم نکه چه کتاب ورک و ما خو د هغه کتاب
خبری اوریدلی او په وار ووار و ویلی وی او هم می یو څه له هغو تحفه پیاد وی
نو ما پر خدای توکل وکا او هغه قصی او روایات می بیا په شعر وویل خدای
تعالی جل شانه دی زما پلار سحی مشکور کا هسی وایی کښونکی د دی
کتاب عفی الله عنه چه ما د غرغښت نامی تحفه د غه حکایت را نقل کړی دی

حکایت له غرعنبت نامی

له ښیګا نو روایت دی
هسی تو لګ حکایت دی

نور محمد کاکړ راوی دی
چه ی فیض تل جاری دی

د ښیګو نو له خولې وایی
چه عنبت ی راته ښایي

چه کاکړ ینکه زاهد و
لوی ښخښتن له تل عابد و

تل تر تل بې عبادت کا
یر دی لیاری ریاضت کا

شپې ی رنې په لمانځ وی
په ژړا و په نادو وی

نه ی خوب نه ی خوراک و
عبادت ی ژوند وزواک و

چه به کښیوست په لمانځه
یا به کښیوت په ستاینه

ورځ ی ټوله په قعده وه
شپه ی هم یوه سجده وه

تل ی سیر د لاهوت کا
په یوه ګوله ی قوت کا

غرق به تل په ذکر الله و
هر سبا او هر بیګاه و

یو د شپې ی عبادت کا
پر ګناه ی ندامت کا

منزګی پښتي سوی له خوبه | په شپو شپوی وو بیستر
هسې خوب یې ولید ګرانه | په غرعښت شپې ښهانه
وایې ای کاکړه وبه | لتا خوښ یم نیکخویه
ستا قدم زما پر سر دی | ماسوا کښې دې قرار دی
شپه وورځ دده لمانځه | د ښپښتن عبادت کړه
وی پاته لتا نور دی | شپې او ورځې د پکور دی
ځه جهاد کړه پر تا فرض دی | وایم ستا د غاړې قرض دی
یوه ورځ جهاد افضل | تر ملو کلو لمانځل
خوک چه تل لمنځ وروژه کا | په جهاد به ی پوره کا
طمری شره ددین همدادی | بیا خدمت د خلق اهم دی
لتا پاته دواړه دنیه | ځان خبر کړه ښه له دنیه
توره واخله مجاهد شه | د لوی خدای د دین قاصد شه
د خدای نور پر جهان خور کړه | دا خدمت ی پښتان پوره کړه

چه د لښکرو عبادت سی | ځان د خلاص له معصیت کی
چه له خوبه ویښ کاکړ سو | د غزا پر خوا نوموړ سو
زغره غول ئی آراسته کړل | د غزا عشق تېره کړل
هرات خواته په تلو تلو سو | د سلطان غیاث لملوسو
وکړه هوری جهادون | د سلطان مل شو پهلون
څو هوری تر دنیا تېر سو | د غازیانو په تول شمیر سو
چه ئی هلته هم وفات سو | ښخ پېښاور و د هرات سو

میره هسی ژوندون کاندی
مری د خدای په رضا باندی

ذکر د محبوب سبحان عبدالرحمان علیه الرحمه — محمد رسول هوتک علیه الرحمه

مجمل بیاض کښی هسی کښلی دی چه عبدالرحمان بابا په قوم مهمند و او په پېښوری ژوندون کا پلار ئی عبدالستار نومېدی او په بهادر کلی ئی دېره وه عبدالرحمان بابا په سنه ۱۰۴۲ هجری پیدا سو او له ملا محمد یوسف یوسفزی څخه ئی لوست

وکا او له مغه څخه ی فقه او تصوف زده کړل او بیا ولاړ کوهات ته هلته ی هم
سبقونه ولوستل او سنه عالم سو په ځوانی ی دنیا پریښوله او اکثر به په غرو گرزیدی
او کله به ولاړ د هندوستان پر خوا او د خدای عبادت به ی کاوه د دنیا په کار به نه
مشغول کیدی عبد الرحمان بابا یو عالم ربانی او عابد سړی و او ډیر شوقمند د خدای تعالی
جل جلاله په محبت کښی دویل او په پښتو کښی به رحمان بابا مشهور سو په ۱۱۱۸ سنه هجری
وفات سو خلق ی تر اوس د پېښور په هدیره کښی زیارتونه کا او د ده شعرونه لولی
د رحمان بابا د بیتو او غزلو دیوان سته او ډیر ډیر پیدا کیږی سړی وایی فقیر محمد
هوتک غفرالله ذنوبه په ظل الله پادشاه جهان شاه حسین کاتبان واستول او
له پېښوری د عبد الرحمان بابا علیه الرحمه د دیوان نقلونه راوړل او په قندهار
کښی علما او زاهدو وکښل او اوس ډیر دی فقرا او د خدای دوستان د عبد الرحمان با
شعرونه ډیر لولی او خوښوی او عام خلق فالونه پر کوی حتی په ښځمنی هم دا
کتاب ډیر وایی او خدای تعالی ده ته په دنیا کښی سړی برکت ایښی دی چه د هر خوږ ځن
زړه دارو یه کا او هر غریب او محتاج مستغنی کا زما پلار سړی نقل کا چه په
قندهار کښی د رافضی گرگین خان جور و ستم تر حده تیری وکا او خلق د خدای هسی ځنی

جناب سول چه سپېرګ خوښ سول نو دوی په کوکران کښې مغفور رحمانی برګزیده صمدانی
حاجي مير خان هوتک سنبالم خيل ته ولاړل او له هغوی چاره د کار طلب کړل او دلته لو
اوېل هر د ول چه دی وییی هغه خېصی کړی هغه مغفور ریوه درځ ترما بنامه له نورو پښتنو
خانانو او مشرانو سره مصلحت وکا او هسی ی ترون وکا چه ظالمان مړه کړی او ځانونه
له جوره ظلمه وژغوری په پای کښې حاجي میر خان علیه الرحمه دویل راسی چه عبد الرحمان
بابا قدس سره هم ویو پښتو چه د ده دیوان ی خصوص کاهی مشهور ونه و بیت

زه مکتوب غندی په پټه خوله ګویا یم	خاموشي خاټیری کا تر غوغا څخا
کښت د عشق په تو ده زمکه امان چرک	سمندر بو به چه زیت کا یهرا څخا

د هغه مېتونه ی ولوستل هغه مغفور حاجي اولس ته وویل چه د ظالمانو کار تمام دی
ماوس د ستی خاموشي بهتره ده له ټولو به په پټه خوله داکوښښ کړو چه ظالمان
رکسی په مناسب وقت راسی نو به زه پر تاسی اننغ وکړم هغه وقت باید ټول تیار ریو
وظالمان له وطن وباسو نقل کا چه یوه میاشت وروسته جنت مکان حاجي میر خان
د اولس میران او خانان راوبلل او په ماښجدی جرګه وکړله او دلته لو بقرآن قسم
وکا چه د ګرګین خان ظالم له جوره ځانونه خلاص کړی پر دی وقت بیا حاجي

میرخان مغفور له رحمان بابا ته دا بیتونه ولو ستل — بیت

په اسمان ئی ځ یت کړی سیماب و | خدای دما ونه منګا دی سعدمر
په رقیب راته ترلی پرنحیر و | نصیل حبیب را باندی پرانست هغه ... یه
په صالی منت بار ادمی رحمان | په صدقت کښی د خل نښته د لو ...بیا

نقل کا چه دخدای په قدرت دغه ورځ پر اسمان اوریځ هم وه چه حاجی میر مرحوم دا بیت ولوست هغه ګړی لمر ښکاره سو او ریځ ی لړې بسته سوه خلقو هم دغه پو الهی مدد دکا نه اوبیا نو جنت مکان حاجی میرخان خاتم ... وویل دادی د خدای تعالی مهر او لطف هم زموږ ملګری دی اوس نو وقت دی چه توری نه تیږ و وکاږو او ګانو ته ی له د نجمن و ژغورو هغه ورځ په ۲۹ د ذیقعده الحرام ۱۱۱۹ هجری اوس قتال سول او د جنت مکان حاجی میر په مرد په قتل ... ورسنو ... د نجمنا نی قتل مړه کړل اوس په لو کاتب الحروف عفی الله د لو به د عبد الرحمان بابا شرو ن را نقل کا

غزل

زه داهسی دیوانه د مجنون چا کړم | له رواج له رسوم بیرون چا کړم

نو بېرم چه دا چاری پما تورک ؟ — لیونی د خپل شاه په افسون بیا کړم
لومی سری کوم بانه لومد غمزه د — د وب هید منندی چاک ؟ بیون بیا کړم
زکان توفیق نو د فتنو راتحه ند و — په فتنو د روسترګو مفتون بیا کړم

رحمان هیڅ لیخپله څانه خبر نو م
په داسی نه زبون او محزون بیا کړم

ذکر د شیخ الصالح محمد صالح رحمة الله علیه — سبی وایی کاتب ددی کتاب محمد چه ملا الله یار الوزی په تحفه صالح کښی کښلی دی چه شیخ محمد صالح بقوم الوزی وو په حلقه کښی او سیدی او عابد او عالم وو چه وقت کی پند ... تیر او ه او د خلق ... ارشادی کا نقل دی چه شاه بیګ خان د قندهار صوبه دار شیخ محمد صالح د غوښت چه کابل ته ولاړ شی او هلته حلقه ته فیض ورکړی او په تدریس د علومو طالبانو ته هدایت وه شیخ محمد صالح ورته وکښل چه ماله طمع د عزت نشته او په دنیا پسی تګ نغواړم زما داسی مقصد دی چه دنیا ما ته راشی نه چه زه ولاړ شم د دنیا پسی کو زما عزت عوامی ما پرېږده او په دنیا پسی می مه مسافر کوه چه د عزت خط ورسید ؟ شاه بیګ خان ... ویل زما هم ستا عزت مقصود و نه بل غرض ... سبی وایی محمد

چه ملا الله یار د چیل شیخ پیدا مدد کیښی کتاب په تحفهٔ صالحی نوم د پښتو کتاب کښی
د چیل شیخ علیه الرحمه احوال اوضری وکښلی او د ده د اشعار یکښی ضبط کړل چه له مغی
تحفهٔ دا غزل دی په شاه بیګ تذکری کښلی

غزل لشیخ محمد صالح

دیلی دینی فیض هر سبا ودرم | بیهوده منت بولی د نور چا درم
چه اشنای د شپی نا څاپه پلاس کښیوت | رو بانن زړه پکوګل پتیلر پیما درم
هر دنیا له تجارت ځو د دنیا کی | زه د عشق په بازار چار د عشق سودا درم
دیلی لیدل د رب په بهانه کی | خزانی که د دی مل جهان پیشا درم
که پر تخت می د سلیمان سپور کړی کمری | عاقبت نه او رو ته بند عمل پیشوا درم

بیلار عشق خوشحالی پر ما حرام
زه صالح که په خوله خوښ یم زړه ژړا درم

غزل وله ایضاً رحمه الله

په ټیره ی غشی څرخ سی د چیشانو | روغ به نسی په دارو د طبیبانو
چه لوز تن له تخه خلاص پیره رنځوروی | داد زړه دارو به نکړه حکیمانو

مګر بعد چه حبیب دی هم طبیب دی | کارسازی کا د خوارانو رنځورانو
هیڅ اثر بانه دی نکاند عالمه | نه بدوېل درو ګوهر د ناصحانو
نصیحت زړه غواړي دره نسته لو ځکه | زره می وړی په منګولو خوبرویانو

که صالح خندی د زړه په وینو یایي
لوړ دولت پر دنیا نشته طالبانو

ذکر د مقبول ربانی علی سرور قدس سره الولي   په تحفه صالحین کښی راوړی
چه شیخ علی سرور شاهو خیل لودی و چه د هندوستان پټهانانو کی دیره واو ښاوند وو کرامات او انوار قوی چه خلق به هر کله ځنی لیدل په مخزن افغانی کښی هم نعمت الله هسی وایی چه شیخ لوی لوی کرامات ښکاره کړل او خلق په وګړ هیدل په تحفه صالحین کی راوړی چه شیخ بخپلو مریدانو ته هدایت کا او وعظونه او د سوالونو ځوابونه به ی ویل او د تصوف مشکلات به ی حل کول یو ورځ یو سوال ځنی وشو چه پیس ترا هر لحظه مرګی رجعتی است مصطفی فرمود دنیا ساعتی است ځه مقصد لري زموږ مرګ و رجعت کله دایم او مستمر دی او که دا مرګ و رجعت دایم او مستمر وی نو به حیات بعد الممات متعدد سی او د تناسخیانو عقیده به سی بیغه عارف ربانی سی ځواب ورکا

په ذات ماسوا دی له بلنه ذات دا سما ثابت دی او بلن متحلل دی بیتی دا چی
اَنتَ اَمتَ لا بِبلائکَ فَاِنّ مونکَ فی التحلل ولیس عِندک مِنہ خبر فانت وراءہ اشیا
د عدم رگ ورجحت بدنی دی نه ذاتی او بر کله په تحلل و موند سابقه ذرا تو لوی پرتحای ور بری
لاحقه ذوات او همدغه تجدد دی په دنیا عدم تحقق ثابتوی او همدغه په مصطفیٰ علیه السلام
دویل الدُّنیَا ساعۃ رشتیا کوی په تحفه صالح کبن د عارف ربانی علی سرور لودی اشعار
دی په دا غزل ځنی را اخلم

غزل لعارف الربانی

محبت پیاله می نوش کړه پیچا زکی
دحق نور وینم پس تر تګو دایاز کی

درست وطن راته دریاب شو بی دیدن
دیدمی منتی مګر خدای می سبب ساز کی

که زه مړ شم هم لګور کړم سر پور ته
ناګهان په می دلبر پورته آواز کی

دا می سر غوڅه درقیب بیتیره تیغ سی
هم به ځم که مړ د لبر غونبت په مهر و ناز کی

زه و یار ملا ما تاست و یوله ملبه
پر غماز د باری کا بنی د غم ساز کی

ګران بلیتون به د مغو مینو وینه
چه تل تاست وی تجارت کی سره زار کی

ای سرور غمازان شوه بی حساب
پاک الله د صورت تش بی مغز پیاز کی

دوېمه خزانه په بيان د پښتو شاعرانو چه زموږ معاصرين دي غفرالله لهم

ذکر د انشای بزم آرای ملا باز توخی   ملا باز توخی په الغز کښې اوسي او په

اصناف د اشعارو کښې استاد دی غزل او رباعي وايي او د شاعرانو انبار دی او زما

په محمد هوتکيم همراه دی ملا چه قندهار ته راسي زموږ مجلس پيتو دوي او ياران دده

له لطافت د طبع ممنون   ملا باز مبادي د علوم موسيقي او په فقه شريف کښې تيار دی

له منطق او حکمت لولي او خپلو شاگردانو ته دی درس ورکوي دحمزه په ابتداء د ځوانی

تللی دی او هندوستان ته ي استادانو لوست کړی   لطيفه

ملا له ملا ت ملا باز راغي او قندهار ته ني زما ميلمه سو د ستي ما چرگ حلال کا

او طعام مي تيار چه د سترخوان راغي ملا باز سمي شعر ووايه

شعر

بېرلو دوي دي ...	د باز برخه يو چيچي دی
د باز ښه برخه دمرغانو	او سي مې بس يا پېنکلي وړي دی

ما ژر جند سپين ... دي هم حلال کا او د ميلمه ميلمستيا تر ما پوخ کا ... له

... دلو ... ده

بدم

راسه پر څنګ راسه لیلی تو می نزدې سه لدل
بیمد نر ځی چه می ونه تجتی بچو بز زره ګوی

راسه پر څنګ راسه لیلی ولی لماکړې بلیتون
داستا لغمه زړګی دې پسر دوینو کلګون

که هر څو تښتم نه پرېږدې می ستا د عشق شوانځون
زه نخله ییرم لغمازې ید ییږدنه پټیس

راسه پر څنګ راسه لیلی چه د یر زره کم ملیهم
داستا پر عشق کې می ترشا کا دنیا داره غم

حساب کتاب مجالس می واره کاتامینی برهم
لاړ و رزد نسته چه د کښینوم درنو یکو ګل

راسه پر څنګ راسه لیلی چه د یر زره کم بوری
کجل درو انخلد داری ستر کی بدزده مې زړی

لیدل به ستا د مخ کوم اندېښنې نکم بوری
پکار می نه دی ستا د مخ د جنت زیری ګل

راسه پر څنګ راسه لیلی چه سره وکړو خوالد
پر تا مین یم بې لتا می نشته هیڅ اندېښنه

زه دغه وباز دهم تا بندی کړمه قفس کی پر شد
یو وار می خلاص که چه بیا زده کړم دوزر خیروں

ذکر د افضل السلاطین ظل الله فی العالمین شاه حسین لازال ظلال سلطنته من مفا
المسلمین پادشاه جمجاه ظل الله شاه حسین بنا لم خیل مرتاب ود مغفور جنت مکان حاجی
میرخان زوی دی چه اوس هیڅ اسی لښ پادشاهی ده او پښتانه ئې پسیورې آوینم
پادشاه عالم پناه په ۲۳ د ربیع الاول په ۱۱۱۴ هجری پیری لښ د کلات

پیدا سو هغه وقت چې حاجي میرخان د بیت الله ادا اصفهان سفر وکا پادشاه ظل الله کوچنی د
اولاد اعلم علما ملا یار محمد هوتک څخه ئې درس ولوست او تر دوولسو کلو پوري د عمر ئې
د فقه او تفسیر او منطق او د بلاغت کتب ولوستل او په قندهار کې له پلار ئې مصالح
د امور سره کړل او په جنت مکان حاجي میرخان په ۲۸ د ذیحجة الحرام سنه ۱۱۲۷
هجري په قندهار کښې وفات سو پادشاه ظل الله ثور لس کلن و او د خپل مشر ورور شاه محمود
خان سره و میر عبدالعزیز چې د حاجي میرخان ورور و پس له مرگه د ورور په قندهار کښې
مشر سو خو داوس رعایت ئې کم کا څو په سنه ۱۱۲۹ هجري د شپې د نارنج له قصر له
بام خطا سو او را ولوید مړ سو د خپل عم تر مرگ وروسته میر محمود په قندهار کښې
پادشاه سو او د سیستان او کرمان پر خوا ئې لښکر وکا په سنه ۱۱۳۵ هجري چې د
اصفهان د ضبط دپاره ولاړ په قندهار کښې خپل ورور پادشاه ظل الله شاه حسین پادشاه
کا او د قندهار او فراه پادشاهي تر غزني شاه حسین ته ورکړله او دلته لو غلجو ملکانو او
خانانو او مشرانو شاه حسین په خپله پادشاهي ومنه او خطبه او سکه ئې په نامه مبارک
جاري سوه شاه حسین ادام الله دولته دلاور او مشهور پادشاه دی د رعایا
پر دادرسي او د داد خواهانو فریاد اوري د ظالمانو لاس کوتاه دی او رعیت آرام دی

د پادشاه

د پادشاه عالم پناه دربار کښې تر علما او صالحانو لا رلری افضل العلما ملا یار محمد هوتک
چه د پادشاه استاد دی لوی عالم دی په فقه کښې ی کتاب مسایل ارکان خمسه کښلی
دی بل لوی عالم د دی عصر چه د پادشاه ظل الله تر ظل لاندی ژوند کا د قندهار د جامع
امام ملا محمد یونس توخی دی چه د ملا محمد اکبر فرزند دی او د علومو تدریس کا او کتاب
د جامع فرایض ی کښلی دی په پښتو او بل عالم جامع الکمال ملا زعفران ترکی دی چه
مدار المهام او صدر الافاضل دی او د پادشاه ظل الله کین لاس دی او د محمد چه د
پادشاه زوی دی استاد هم دی ملا زعفران په حکمت او ریاضی او طب کښې استاد دی
او ګلدستهٔ زعفرانی ی په حکمت او طب کښې کښلی ده دا کتاب ما هم لیدلی دی او مطالعه کړه
پادشاه ظل الله شاه حسین پنځه کښې مرښی دی او په نیولو د ممالکو کښې ګرندی د
غلجو طوایف تر غزنی پوری د ده پادشاهی منی او په ابدالیو کی تر سیستانه او هرات
حکم کا په ۱۱۳۸ سنه هجری شاه حسین لښکر وکا او د بهادر خان په سالاری ی
د شال او بوری ولایت فتح کا او په کال ۱۱۳۹ سنه پخپله پادشاه ظل الله تر
ډیره جات فتح کړل او تر ګومل ی ضبط کړل او س پر دغو ټولو ځایو د ده سکه چلی
ده او حکم ی ساری پادشاه عالم پناه په ارګ کښې د قندهار سخه قصر چه نارنج با

بلند تېرېږه. په دغه ورځ دربار کا یکتب خانه کښې او په مجلس کښې علما جمع کېږي او شعرا او فضلا
لېږ لوی زړه. محمد ېرتمک کاتب د دې کتاب هم په دې مجلس کې یم او دپادشاه ظل الله اشعار
او ابیات په علم کاتب هم او کتاب د دیوان ی مرتب سوی دی کله په پښتو اشعار وایي
او کله فارسي نثر بې نثر هم میل کا او کتاب ~~د دیوان~~ استاد العلما ملا یار محمد قدري قرائت کا
په سهو و سقم ئې نزایل کا او دپادشاه په اشعارو کښې لږ سهو لیده شي او علماي رتول
په بلاغت او فصاحت قایل دي او سماع ته مایل هسې دا یې محمد کاتب د دې کتاب
په یوه ورځ دپادشاه ظل الله په قصر کښې مجلس و او فضلا او علما سره راټول ناګاه •
احوال وسو چه قاصد راغلی دی او پیغام ی لېږلی ځای راوړی ملا زعفران
دباندې ورته یو ګړی پس بېرته مجلس ته راغی او زیري د فتح دشال او ب و ب ی
وکا او دا ښنود ی عرض کړل

بیت

صین پادشاه دې تل نندارې کوري || چه ی فتح په ننګرو ب و شال کا
دا زیری ای راوړی دی حضور ته || نو زعفران انعام پر سر زعفراني شال کا

شاه عالم پناه ژر زعفراني شال ورکا او په دغه مجلس ی ټولو حاضرینو ته شال ورکړ
نېټال او پادشاه په انعام سربلند سول هسې دا یې محمد کاتب د دې کتاب چه

د پادشاه جهان پناه اشخاص ډیر دی او دوی ددل خوړدی دلته یو غزل کلام ...
مجموعه د کلام امول ملوک سلام خان خوب

غزل شاه حسین دامت سلطنته

بلیاندی د غمو پیچاو پیور کړم | په تیاروکی د هجران ئی تا دور کړم
بیلیاندی یمن او تبلی د خپریکاری | تا د فکر په گرداب کښی تل غبور کړم
د فراق پری می تبیوت ومری تد | په جهان کښی رسوا که منصور کړم
په وصال دی ما یم ناب دیمد دبری | د بلیو فکر په زړه کښی ناصبور کړم
د باهو عشق می وخوړ پیخگر کښی | غمازانو په غمزو نخرو مهجور کړم

خلق یاد زما دعشق په لیونو کا
زه حسین محبت یهی مشهور کړم

ذکر د شاعر شیوا بیان محمد یونس خان یهی روایت کا زما تر بور رحمت ښونک چه په سنه ۱۳۰ هجری پیښور ته تللی وم ملته می پخیبر کښی محمد یونس خان شاعر شیوا بیان ولید او د ده اشعار می سماع کړل محمد یونس یو د خدای ال یو پرش من توان و او په قوم سوسی خیل و یه پلار ئی نور محمد خان له موسی خیو څخه د کسی و ا بیه سر علم

او په پیښور کښې او سید د محمد یونس په پیښور کښې علمونه اوکتل او نوموړی او په مغه وخت چه عبد الرحمان بابا شوندی و د مغه شاګرد سو او د شعر دیوان ئی جوړ کا چه ډیر غزل لری . د پیښور کښې معروف سو محمد یونس مهمان دوست او کریم سړی دی مسافرین ئی په کور کښې ډیره اوسی اوکډ شوک عالم او شاعر دده کره ورسی ډیر قدر ئی کا او په عزت داری او میلمه نوازی کښې همت کا رحمت هوتک حکایت کا چه محمد یونس یخپله ډیر کښې ډیر با قدر کریم او ډیره مرحی ماته ویل چه یو دوښ شپه ده وکړه په وخت په صدیق ... ئی زما عزت وکا او ډیره ورځ به ئی اشعار ... یل ... دوه غزل رحمت دده له دیوان ماته راوړل چه په دی کتاب کښې ئی ... ته ... د محمد یونس خان شرونی او معزز و لری

غزل

... ندو پیښه باندی سر چا | لکه بیا موند شیرین وصل د دلبر چا
... بت ئی شا له حسن روزی شوی | په دا حسن بلیه شمس و قمر ...
... په دمی خپل مهر رهبر شوی | را کا وه به د دلبر د نور خبر چا
... استاد ز نفو بوی تر شام شوی | دوباره به یاد وال مشکو عنبر چا

پو وصال لیپی خونا به ستر کو وری — په آسان به ئې بیا مونده ملتر چیا

بیا بیسته یلی به منو می پکوربش — څو جدا مله څخوت نشی له بر چیا

جدایي بی حق دریغ له لکه بیره — چه تو شلی د وصال شهد د شکر چیا

ولرم تدی کاروسپاره یونس

مقصود څه دی میندلی په هنر چیا

غزل ولدایضاً اطال الله عمره

شیرین یار حما دواړه ستر لو توری — چه بی نور ... ګوردی

په دنیا کښي چه بنیاد د اشنایي ده — بیهقد د جدایي پوړی ...

واویلا د عاشق له پیر سحره — لیونی عاشق ایزارنه ... ګوردی

که بیدرد تا لظا زبان د کوم دی — تا د حسن خبر ... لور ډلو ری

د محنت چری د درونده بادي کښینو — خوار عاشق تر درانه بار ... ی

بادي هم د تخت وارد ته نر سیبزی — هغه څوک چه ستا د عشق پر برق سوری

چه د عشق څراغی نوی پکوګل کښ — هغه به له مرده تو ... ګوردی

زه یونس چه ستا په مینه کښ رسوا شوم

اوس په بیا رته جار و اته راته بیغوردی

معیاته باهم یوشی

خو چه نیمه شبی [illegible] دیونس نمکی [illegible] حرام شد

[illegible] سر [illegible] محمد گل مسعود [illegible] روایت کا رحمت بوتله چه پدوران

دسفو [illegible] محمد [illegible] مسعود [illegible] محمد [illegible] وبیول سو چه [illegible] شا [illegible] واو [illegible]

[illegible] بدی ویلی او د یوه بدنه د د تحفه رحمت تر بور رانغل کا چه دلته ی کا [illegible]

بدبند

چه [illegible] په نیمه شپه [illegible] بیل شو — اور [illegible] بل شو
[illegible] وادی غم [illegible] بل شو — اور [illegible] بل شو
[illegible] — سوی په اور [illegible]
وبیته [illegible] مرض [illegible] شو — اور [illegible] بل شو
[illegible] بنایست [illegible] — ورېت دی [illegible]
داسې [illegible] تا پور [illegible] غمل شو — اور [illegible] بل شو
[illegible] خدا [illegible] محمد گل [illegible] — تاته تل تل [illegible]
[illegible] پواو [illegible] الله [illegible] شو — اور [illegible] بل شو

ذکر فخر الزمان عبدالقادر خان ختک چه د خوشحال خان ختک زوی دی نواب محمد افضل په

هسی روایت کا چه د خوشحال خان ختک ترمیل هیں عبدالقادر خان په سنه ۱۱۲۳ هجری کابل کی

لیدل شوی و چه د حیلو د قوم محمد الاول تر داغلی او دغه روانو د تیرید لو خبری وې و بنگښ

پر خوا کولی وایی چه عبدالقادر خان ختک او کړندی خان و د خټکو خانان ی تابع و او دد

تولد په سنه ۱۰۶۱ هجری ۲۳ د جمادی الثانی واقع شوی و او هسی چه د غه کتاب لوم ماته

معلوم شو چه د اخان به وفات شوی وی له دنه خو هسی لیکم چه وفات سوی بوی محمد چه

او هسی چا د اخوندانو بخر زدی راکړی ده [illegible] خدای دی د بخښی هسی وایی په

عبدالقادر خان په هندوستان کښی هم عمر وند تیر کړه او ملته په نقشبندیه طریقت کښی د

سو متعبد او پارسا سړی و پخانی د مشر توب کښی انصاف کا او له خدای به ی ترس کا

عبدالقادر خان د شعر دیوان لری او د یوسف او زلیخا قصه ی په سنه ۱۱۱۲ هجری نظم

تصنیف نامه ی هم په پښتو کښلی او د شیخ مصلح الدین سعدی گلستان ی په پښتو را وا ړا

په سنه ۱۱۱۵ ی یو بل کتاب نظم کا چه نوم ی دی حدیقه ختک د غه کتاب ما په سنه ۱۱۳

هجری له صدر الزمان بهادر خان و بدیعه د مولف په مسخط و بهادر خان دامت شوکة

هسی روایت کا چه په ډیره ما د غه کتاب [illegible] و موند چه دیو ختک به ضبط کښی و نقل کا

چه عبدالقادر خان له طریقت نقشبندیه کښی خلیفه هم او د پیر خلافت ی کا او ده

رشادی کا شیخ رحمانی سعدی لاهوری پخلا فنت تا کلی و د عبدالقادر خان شروند دیر
ذی نواب محمد انور د ده سلی غزلوند لکامل راوړل اوس زه دلته لرحدیقه ختک تحفه دده
یو څو شووند نقل کاندم

غزل

دریغ لوز غموند لیری شولد د ل | پکښی غم د خپل اشنا دی تل تل
شبنم وصل دګل پا موند خاموش شو | تری محروم شوه په شور کاندی بلبل
بند په ژبه د قلم شوه په مجلس کښی | شمع تا په د خپل سوز قصد دیل
عاشق هیڅ نه د جبر د مشق لسوز | د النبه پری معشوقی ولګول
فانوس په پرده څراغ نه پټیږی | کری مخ په پلو پټ و ما لیدل
پا تتم د پروانه په ی ځان وسو | شمع اور په تنذی بل کړ ګرزیدل

درستد شید د پارو عبد القادر کس
قد بی غمد په پالنګ باندی تحمل

غزل ولد ایضاً

شه خوښ د پادشاهی پتخت کښلو | همیشه ی غم کوه دیر یو تلو
هرمی اوس کری پیښلو ورپی رږی | غافل مشه د دیو ستر ګو د تلو
پیشه ی جمشید دل آزاری وی | دغو محزن نوی د کتلو

تلا

خندنی کړي په زر دوزه جامو کې ... چه غاښ يې ... د ...
داجل د سوره تاخت تالبهانی دی ... چه ...

بغد زړه عبدالله در په مرده وی
يکو خل د نند ندی د سا تلو

ومن رباعیاته

وقت د هجران وومی لیدلی ... یو څو بلبلې چه ژړی په ...
خواری خستدوی ویمی ژړای ... چه یې ګلونو و یا ...

ذکر د صدر اکابر دوران بهادر خان ادام الله بقاءه پدی دوران یقینا مشهور دی په بهادری او تورزنی او لیوالی معروف د پادشاه ظل الله ... او د بنګړو سا د شال او ... کلاوی ئي فتح کا او ډیری ئي ضبط کا د بری سمندی خواته ... کا هغه خای اخلی او بری ئي لره ازل په صرف دی یقینا هر کښي تعالی خلق پیره او محتاجان او فقراء پکښې او سخاوت ... دی د جود لاس ئي زر بخش دی هر کله د غریبانو دستګیری کا پادشاه عالم پناه د شاه حسین ئي په ... او عوام ئي په امیر الامرا یاد کا خان سالیمان په علوم کښي عالم دی او په اشعار بی نظیر شعرا او علماء پلاس د کرم پالی او هیڅکله ئي مجلس له لطایف خالي نه ...

عملدبنی په دوران طاق دی او پابند په علما، ته حاتم دی چه لسوونه راضی علماء او شعرا سلیمه کا او ددی ته بند نی وه خالق تعالی د داکریم دوران او حاتم زمان تر ډیره تر وندی، ساتی آمین یارب العالمین بسی وایی کاتب الحروف محمد هوتک غفر الله ذنوبه وسترعیوبه چه خان عالی مکان ددی کتاب دپاره لسخیلو اشعارو څخه ما ته یوه بدله راکړه چه د نقدی غنت کومه چه کتاب له ذکر خیر ددی حاتم زمان خالی نوی او هر څوک چی ولولی دعا ورته وکا هغه بدله داده

بدله

بیلتون د زوردی تر لیمو می سهار نم څاڅي | لکه شبنم څاڅي
دامرد یاقوت می یلمن کښ ستا په غم څاڅي | په غم الهم څاڅي
گورد لیلی باران داو بنو ستا په چم څاڅي | څخه په چم څاڅي
راغله لیلی په شینکی خال نڅا په گلو کوی | په سرو منگلو کوی
سهار چه وزی سیل کا باغ په بلبلو کوی | گل په اوربلو کوی
ملالی سترگی ی کا ته په ویر ژړلو کوی | زیب په کجلو کوی
ډزوبل ډیره وینی په هرگری هردم څاڅي | لکه شبنم څاڅي
منگلی مجلی د باغ یلور محمد نڅا مه کوه | عاشق رسوا مکوه
وربیت سوی زړه می دی مین پوری خندا مکوه | راشه جفا مکوه

زه یم پتنګ تري ډیوه ما جلبلا مه کوه | نور ظلم بیا مه کوه
یم ستا له عشقه لیونی پر ما ماتم ښاځي | غم او الم ښاځي

ذکر د شاعر محقق ملا محمد صدیق پوپلزی پلار ئې ارغسان کی او سی دیار محمد پوپلزی زوی دی او د دی زمانی ځوان شاعر دی په عمر د رویشت کلن دی صرف و نحوی پر ملا محمد نور باندی ویلی دی په فقه او منطق هم پوهیږی کله چه قندهار ته راسی کاتب الحروف ئی وینی او مجلس ورسره کا عشقی ځوان دی او زړه ئې له لاسه ایستلی پخپل محبوب لیسی ژاړی زاری کا ګریانی کا درد من زړه لری او سترګی د اوښکو ډکی لری مینی سی په ارسوی دی په لکوره کلی ورک وی سوز ناکی بدلی لولی او کله چه د ډرمندا نو په ډله کښینی مجلس ژړوی او محجن زړونه پخپلو نارو غلبلو سوځی زمانه د د پر ځوانی افسوسوند کا او عشق ئی جنون ته رسیدلی دی بالبداهه اشعار وایی او د زړه درد په سوده کوی یوه ورځ د کاتب الحروف پلور کښ وا او ما ئی د حال پوښتنه کوله د زړه په خوا لا کښیوت ژړل ئی او دا بدله ئی بالبداهه وویله

بدله

لکه بلبل چه بیله ګله بل ارمان نلري | هسی ئې یاده بله هیله عاشقان نلري
په ژړا کاندم بې له یاره بل مطلب نلرم | چه هسی سور هیله پوهیږو بل سبب نلري

بې یاره لوړ تخت نغواړم نور مطلب نلرم
تر ناپه ځان قربانومدای نیازمند یار
لستر ګوار بنی تو یومدای نیاز مند یار
که تندی وژنی که پرېږدی اختیار خوتا ره دی
زړه لړ راغلی دی میلمه سبا بیګاره دی

په نړۍ کښی سی بې لدیاره بل ارمان نلری
تل دی محمو نه ګلو مدای نیاز مند یاره
زړه می بې تا پدیو ساعت د صبر او توان نلری
غم د پیدا ندی بلچاره خامی ماره دی
د زړه لکوره تخته تګ په هیڅ هیڅ شان نلری

ذکر د برګزیده سبحانی ملا پیر محمد میاجی — ملا پیر محمد هوتک د ملا سرور مغفور
زوی دی چه ملا سرور له میافقیر الله صاحب تخه استفاضه کړیده او ملا پیر محمد تحلید
پلاره غیض و موند د علیین مکان حاجی میرخان سره پیچګو کښی ملګری و په د شاه ظل الله
و رور شاه محمود ادام الله دولتهم اصفهان ته ولاړ ملا پیر محمد هم ی هلته و خوښت
او له انفاس میمونی استفاده کا او خلق د خدای شریعت او د امام اعظم صاحب
مذهب ته رابولی نقل کا چه په اصفهان کښی میاجی صاحب له روافضو سره مباحث کا
او په دلایلو علمی دوی ملامت کا لکه چه علماء روم چه ور اصفهان کښی دی هم[د]
ملا پیر محمد صاحب عزت کا او پیر افغانی لقب کا میاجی صاحب تعلیم اخلاق
کښی یو کتاب کښلی دی په افضل الطرایق ی نوم دی او بیهقد کتاب د عقاید و او
الشلافتو بیان کا په بل کتاب هم لرینده چه القرایض فی رد الروافض ی نوم دی کا په

افغانی الطرایق کښی ی دا حکایت کښلی دی چه زه ی له هغه کتاب دلته ثبت کاندم چه په دی کتاب کښی یادګار وی

حکایت

شیخ متی په خلیلی و — دی لا آره لوی ولی و
یو ورځ روان پر لار و — وی ځبنتن په استغفار و
کړده ذکر د غفار — یو شپه لو اوزګار
پر دی لار وی تیریدګتی — لاری محکی وی پر یتی
د میری شی راغی رویدار — په ی صافه کړ لد لار
یو دهقان به آبیاری کړه — شپه په شپه به ی خواری کړه
ده به لید سپوره شپه — شیخ متی په زیار اختر
لا صفه به بیزار و — پتو له شپه به هم بیدار و
یو د شپه راتیر لیار سو — شیخ متی تر ګفتار سو
ای د خدای رویدار شکر کړی — د دهره نور رحمت پر ته کړی
ته بادار یی د ولیانو — ته قدوه د صالحانو
شاد د دروازی سر زر دی — د هر چا کحل البصر دی
پشپو شپو یی تر بیخواب — په زحمت په اضطراب

پاکوی دلاری گھتی | په دی مخا وروشه دی گھتی
داسی دوی شیخ متی | د مولا عشق هیتی
په خدمت د خلق الله | یوگړی په یوه ساه

تر هر شه بهتر دی ورورہ
زده کړه دا خبره گوره

ذکر د شاعر خوږ گفتار الهیار افریدی عبدالعزیز کاکړ هسی روایت کا په دا شاعر په بوری کښی اوسی اوس د تخلو میشتو کالو یعمر دی دیوان د شعرلری کلامی شیرین دی لکه عسل ماندی عبدالعزیز کاکړ د غه غزل را کا په دی کتاب کښی ثبت سی

غزل

په ستا پغم کښی بند دیوان یم را بهر بد نشم | د بلیتون اوښی تو یومه بی پر بر بد نشم
ب دی لتار د عشق لیم کړه په زما حال ووینی | ښتنی بی بر وند عشق دی هیڅ په بر بد نشم
مړدی پروت یم د گدا بی خبر نظر نکوی | کدمرمه هم بی بنار زیاره ستا نظر بد نشم
اوردی د مینی راته بیل کاسیری وریت دکړ مدد | ستا د وصال په اوبو سو ری سوی حیگر بد نشم
کدحیفا کاندی کد وفا پروت دی د ور تر بیله | ستا له دلبار جده مخ نکړم په پل دربد نشم

الهیار و لاړ دی په دلبار نظر دی خوای لیلی
کدمی هرشو رہتی شری ازه په حذرہ نشم

ذکر

ذکر صدر دوران بابو جان بابی

دکرم خان بابی زوی دی چه په الغزکښې اوسیدی هغه وقت چه حاجی میرخان علیین مکان په قندهار کښې د ظالمانو لښکرمات کا او گرگین خانی واژه بابو جان بابی ارکلات دیر غښتلی راوستل او لا ماشوری د قندهار ښار حصار د مینو او هغه وقت چه ی گرگین خان مرکا نوی په کلات کښې د حاجی میرخان د رنوا حکومت کا هسی وایی محمد کاتب الحروف چه په کال ۱۱۳۴ هجری چه شاه محمود پادشاه د پادشاه دوران شاه حسین ورور لښکره کاوه او اصفهان قدری دیر غل غریمیت وکا بلبوجان بابی سره له ځپلو غښتلیو لوڅانا نو چه دری ورد تقد سونگ او توپچی او ترکی او ځنی الکاخیل راغلل قندهار ته او د شاه محمود سره ولاړل اصفهان ته په جنگو کښې بابوجان بابی هسی میرانه وکا چه رستم دوران ی هیر کا بابو جان د میا نجی صاحب شاگرد مرید و او په سنه ۱۱۲۹ هجری ی په مثنوی د شها او گلان هغه قصه نظم کړه چه پښتانه ی نقل کا په مجلسو کښې دا کتاب قصص العاشقین نومیږی او سبلد مثنوی ری په دغه کتاب کښې د عشق توصیف کا او هسی وایی

مثنوی عشق

عشق یو هسی توریالی دی ‖ چه په هر ځای ی بری دی
د عشق اور هسی سوزان دی ‖ چه سوځلی ی جهان دی
زړه بی عشقه کله زړه دی ‖ چه بی عشقه زړه د مړه دی

نه دی عشق په یوه رنګ — کله صلح ګهی جنګ
پښتانه کا نه دی متل — په دی خوږ تر شات عسل
په بی عشقه سر کړه دی — لښتی بی مغز پولاد وی
زړه بی عشق بکار نه دی — هم هر زړه سزاوار نه دی
په دعشق وکا خبری — کړی پخوبه دا هر غړی

دیاکا نو عشق سزادی
امانت داد مولادی

کړد افصح دوران زیدی خان مهمند زیدی خان زوی دی دغیاث خان او
دمسعود خان مهمند لمسی دی په کلی د مهمندی پناه بالا سی غیاث خان
د حجی میرخان علیین مکان همراز او ملګری داو زیدی خان اوس تکړه سړی او
دآشنا یانو همباز او دمساز شاعر دی د پاچا ظل الله یخ کښی عزت لری او دشوکت
او عظمت خاوند دی پر آشنا یانو مهربان دی او دکاتب الحروف مجلسی دی اشعار
یی خواښه دی او د بلاغت علوم سی لوستی دی په فقه او تفسیر او صرف و نحو کښی
هم سنه او پوره لوست لری په طالبانو ی حل دمشکلاتو کښی کا زیدی خان په
سنه ۱۱۳۶ اصفهان ته ورلاړ او هلته ی د شاه محمود سره صحبتونه وکا بیا قندهار ته راغی
ویو کتاب ی پښتو د حال او جنګو د حاجی میرخان او شاه محمود وکښلی داکتاب

مشهور

څلورزره بیتونه دي لومړی دی محمود نامه کله چه ی د پادشاه ظل الله په ځ کښ
ولوست زړه ځلا وی صلد و مونږ له یطبع کښ ی هسی جواد یت پروت دی په هغه
صلهٔ پیسو ثو ورځی یر یار اتو او آشنا یانو نثار کړه اوریدی خان غزل او مثنوی
او رباعی پنځل دیوان کښ لري او محمود نامه ی هسی خوږ کتاب دی په اکثر پښتانه
ی پیجلو کښی لولی د ګرګین خان ګرجی د وژلو قصه او د اصفهان د فتوح تو نقلونه
تول پکښ سته هسی وایی محمد کاتب الحروف په مالدریدی خان هم درخواست وکا
په په دی کتاب کښ د محمود نامی ځنی ډیره برخه ثبت کاندم ریدی خان هم ماته
د کتاب یو باب راکا په د ګرګین خان د وژلو قصه ده او هغه ما دلته وکښل توفیق الله تعالی

مثنوی نقل له محمود نامه ځنی دی

په بیان د وژلو د ګرګین خان او مدح وصفت د حاجی میرخان علیین مکان

اوس به نو نا تد حکایت کړم د بنو — خوږه روایت د ګرګین خان د وژلو
په میرخان تللي اصفهان ته وو نه — مخ ی ملکي د پاک سبحان ته وو نه
پاچا ته ی عرض کړ تمول اقوال د پښتون — د ګرګین ظلم بد احوال د پښتون
پاچا ویل زه نسوای کولای چاره — د ګرګین خان ظلم ستم د یاره
کړی معزول کړم قندهار نه پریږدی — جور و ستم او ضبط عار نه پریږدی

گرگین خو گرگ دی گرگ څو ظلم کوی — وینی تو وید هم پیوند څیری
زه هم خالیف یم چه بد تحکم گرگین — نا مسلمان دی ارمنی دی بیدین
نه په اسلام کی لحاظ پابند گڼیږ — نه نصرانی نه له عیسی بیر بید
بیریږم زه په خدای کړی قهر بکاره — د سلطنت پر زا کوم سی تیارت
میرخان وئیل ای حسین پاچا وگوره — حال د حاکم او رعایا وگوره
گرگ د ایله کړ پر رمه سو شبان — جور و ستم کا ندی بیحد گرگین خان
موږ له طاقت نسته چه کړو بڼ یا تی — صبر پر ظلم د ظالم ارمنی
د اخلوړم واردی راځم سلطان — عرض د ظالم له لاسه کړم سلطان
که دی پاچا نکړی داد خواهی د مظلوم — ظالم حاکم کا ظلم دیر بد محکوم
جور چه د پر سی سلطنت سی برباد — د ظلم قصر پیښا بی بنیاد

عو بید الملک یبقی مع الکفر ولا یبقی مع الظلم

کافر کولای سلطنت سی مدام — کړه وکړه داد نوی پاچا بر پر انام
مگر ظالم نو نسی کړای سلطنت — خالق رحیم دی ورکوی خلافت
پاچا قد چه زړه ی وی پهره وات — د خدای عیال گڼی پر محکمه انسان
سلطان واوره پښی غوږ داوینا — مکړه ستم د خلق الله پهرا چا

د ستمګارو پای په رانی وی خراب — د ظلم اوری کا پخپله تراب

د مظلوم آه داسی کاری دی ګوره — چه اوری بنځی د ظالم تکوره

ملبی به بلی کا د ظلم پکور — توله به کاندی بینوا پدی اور

بیا یی ظالم په رحم دکا یځان — یظالم خوار تکی ځیل ځان او ځان

سلطان ګوره پرځان رحم وکړه — ځیل کلی کور په جور مه دورانغوره

یا پا قدهی دنیا وکړه میرخان — خوغوبری ندواورید وله یځان

ګرګین ی پرلیږه قندهار کی ظالم — نیځ کړ دفع لاس دده له عالم

ګرګ ی شپانه کا په کړی خوار رعیت — د ګرګ بخیر ځیری پظلم او وحشت

میرخان خولی ولاړ حجاز له په کړی — رسول د خدای ته پرازی داد خواهی

داد خواهی د میرخان پحضور د سید الانس والجان

ولاړی د شپی ی پیثرب کا فریاد — رسول د خدای ته په سوقوم برباد

ستا پرامت راغی د ظلم دوران — واوره رسوله دوی قوم فغان

پښتون خو ستا پرنامه ځان کړی فدا — ای خیر اناس واوره تدی ندا

وترغوره دوی ته د ظالم له لاسه — ګرګین ملنځ د پښتون وباسه

تا پیا مدد دی کلمه گوی پښتون — نه بسی بیځکه لتاندا ستون
زرګ وژړوندون هو دا سلام دپاره — ستا د دربار ستا د سلام دپاره
مدد موکړه هیر خیرالوری رسول — فخر کونین نورالهدی رسول
اونکی حی ثنا حی پر دربار یم ولاړ — قوم سو پا ور د ظلم تتولد لتا ته
یو ولد نظر وکړه پر مو نه په سوو به — و ظالمانو ته تر څو به یو پیړ
ستا لطف و مهر دی شامل پر جهان — هر خراب زړه دی ستا په مهر ودان
لدستا نظر نوی خراب سو پښتون — پا ور د ظلم تورکباب سو پښتون
راغلم لدلیری ستا دربار ته نجیب — ته می شفیع سه خدای غفار ته نجیب
چه پر پښتون قوم نزل کا رحمت — کړی ی خوندی ناموس یې پخپل مرحمت
لاس د ظالمی لګریوان ته لنډ — وړ ح سی د ظلم دګنده وخیرو ډ نه
ستا شریعت سی تینګ صحیح د پښتون — ورک سی بیدا داو کم سی رنځ د پښتون
دا می دی سوال ولاړ د در ته سید — محتاج د تش و لږ نظر ته یمه
د قوم حال کړم در ته عرض با ادب — ته ی باد رر د کل عجم او عرب
بیله تا نلری پښتون څوا لګر — ته ی ملهم د خوږ زړه د پرهر
وتر عوره زمونږ نام و ناموس لدبدا — کړه بی ناموسو ظالمانو بربا د

م

سر ئې درا پورته زمونږ حال وګوره — د ظالم ظلم بد احوال وګوره

ندی لتا شرم و حیا ستا د نبي — نه شرم کا منذی له عیسی ارمنی

عرض من د حال وکا وتاته پیشوا

بلخوک مو نشته خوالګر پهٔ دنیا

خوب لیدل د حاجي میرخان پهٔ مدینه طیبه کښې او زیری د نجات لظلم

چه میرخان هم عرض وکا حال د ظلم — هغه شپه مات سو توره د آل د ظلم

میرخان پخوب ولید صدیق اکبر — چه ورسره حضرت فاروق و عمر

وی ای مسکین بزیری لورته غم مکوه — قوم د خلاص سو کورت ماتم مکوه

ولا پیدا قوم ته دا زیری کړه زر — چه د ظالم سو کم نقصان او ضرر

پښتون به پخدای له ظالم آزاد — نه بیی ننګ او ناموس ی برباد

خدای به دا قوم کا پر رحم ودان — قوم به ی وینه مجاهد پر جهان

تل به د خدای په بندګی کړوی لوړ — ځول بهٔ ی نکا مرید تلیند ورځوړ

کلمه د خدای بوی جاری پا قوا — ورکوی دوی به پهٔ دی لاره کی ساه

خوی طره وی د اسلام په ګړی — نه بیی ورک نوم د دی قوم لښری

زیری اوریدل د میرخان او فتوا اخستل له علماو

انزیری چه واوریده میرویس خان پیغام   خوښ سو دهغو په پخلی کلام
بیای پیدا کړل علما د حرم   مفتی قاضی او هم پیشوا د حرم
حال ئی د ظلم د گرگین کا بیان   فتوا ئی وغوښته له دوی میرخان
ټول علما د دین فتوای وکړه   سمی تحریر ئی انشا ئی وکړه
چه د ظالم د ظلم رفع روا   په تیر په وی دی له اسلام سوا
حاجی میرخان راغی وطن ته بیا کال   قوم ئی ولیده ئی په ظلم پایمال
په تدبیر کښیوت چه ناموس وساتی   تنگ د قوم کا په ټینگه خوندی
مشران ئی ولیدل د قوم پیټلا   ودوی ته ووی د حرم ماجرا
دعا د خوب او هم فتوا د عرب   قوم ئی کا د ځان د ښو لطلب
گرگین خبر سو چه میرخان څه کوی   وی کتله چه افغان څه کوی
ظلم ئی د دیر کا پر خوارانو د قوم   ځان ئی کا گرد غمخوارانو د قوم
مشران ئی زاوستل په صبر و په بند   منافقین ئی کړل له قوم سربند

مصلحت د میرخان او قرآن کول د قوم ا و بیا وژل د گرگین خان

حاجی میرخان وکا تدبیر مصلحت … پښتانه ټول سول پناموس او پت

ټولو قرآن وکا چه ځان کا خوندي … له جور و ظلمه د ظالم ارمني

سیدال ناصر او بابو جان و بابي … بل بادرخان و د بادرو لمسی

میاجی هم راغی د میرخان پکومک … یوسف را ټول کړه د سیوري هوتک

عزیز توریزی د دلارام پهلوان … گلخان بابړه د بل و نور بریچ خان

راغی لښکر و الکو د حلب ک … کاکړ ځوانانو د لښکر و کومک

بل یحیی خان بل ی زوی محمد خان … ټول سره یو سول په کړی بر گرگین خان

یونس کاکړ وکا یرغل په گرگین … پښتنو بوه پر گرجیانو ناورین

گرگین ی مړ کا ټول گرجی سو کشتار … قوم کا خلاص د ظلم و جور و غفار

قندهار و نبو حاجی میر همت … قوم ی ټول کا ورته کړ نصیحت

په ظالم ومې اوس نو موږ سوو آزاد … خالق دی نکا پښتون قوم برباد

پایمال ظالم دی موږ به ی تل کا لښکر … بابی په وساتو ځانونه له شر

صفهان دک وله لښکرو د شاه — سا به راسي پر رګو ئو سپاه

نه به پښتون پرېږدي پر مخ د جهان — ورک به کا قوم ننګه ښان د افغان

دښمن قوي دي راسي کې اتفاق — ځان مو چېتو کې پرې کاندي نفاق

يقندهار کښې يې راټول کړل خانان — لټوله د قوم اختيار دار مشران

هر قوم ورکړله ځوانان توريالي — ټول وغښتلي ننګيالي جنګيالي

شل زره بېج سول پېنځه کې د ښار — ګرده ولاړ و د مير خان ګفتار

مير خان انصاف کاوسين بېري مشر — قوم يې ونه کړه زوي او کشر

په داسي کار وکا حاجي ګرېندي — د پښتو ناموس يې وکا خوندي

کال و يو سل نونس او زر پشمار — خلاص سو له ظلم د ګرګين قندهار

ذلم پاي دي هسي وران عالمه — زړي په ظلم څوک وران عالمه

ذلم اوریچه بل مي سوځي جهان — يکښې کباب سي ستمګر ظالمان

ظالم جفا کوي پر ځان نه په بل
ويني هر څوک سزا د خپل بد عمل

ذکر د عالم کامل ملا محمد عادل بریځ دا ملا صاحب لیقوم بریځ او عالم او متورع سړی دی خلقو ته د سبق لار ښودونکی په ښوراوک کښ اوسی او طالبانو ته درس کا د ده پلار ملا محمد فاضل هم ښه ملا و په روضه ربانی کتاب ی کښلی و ملا محمد عادل هم یو کتاب نظم کړی دی په محاسن الصلوة ی نوم دی او د لمانځه مسایل او ثوابونه او د تارکینو عذابونه پکښ کښلی دی دا یو څو بیتونه له هغه کتاب د لته را نقل کوم چه یادگار وی

بیت

هغه خلق عاصیان دی — چه په فرض کښی کاهلان دی
چه فرض نکاندی لقضا — دوی هی شکر کافران دی
په وای کړو هی زده ی نوی — که طعام خوری حیوانان دی
علم فرض په هر سړی دی — چه فرض نکا څه کسان دی
چه په قصد یو لمونځ قضا کا — په دوزخ کی غاستقان دی
خدای پناه زه امان غواړم — له هغو چه فاجران دی

له هغو سره هی گډ کا
چه خاصه ایمان ندارندی

ذکر د شاعر شاطر محمد طاهر ججریانی   د محمد علی ججریانی زوی دی
پیښور د کانداری کا د بنګا پور سوداګری لره او هلته ئې خوش طبع ځوان دی
طبع ی هزل ته مایل ده او کله کله بند اشعار هم وایی یکلو کلو یمستنګ کښی
د پلاره سره او سیدلی او هلته ی له اکثرو علماو نه لوست وکا او علوم د بې
ی زده کړل د کاتب الحروف سره آشنایی لری دکان ی قائم لزعالمانو مجلس ګاه
وی د یارانو سره خوش طبعی او ظرافت کا هسی وایی کاتب الحروف محمد هوتک چه
یو ورځ ی یو یار د کاندار ئې په نوم ی ده محمد عمر خان په قوم لونی کاندی
پیښتنه د طبع لطیف لشاعرانو سره آشنایی کا او پخپله هم اشعار انشا کا محمد عمر خان
له محمد طاهر سره ظرافت کا او لطیفه نکات یو بل ته سره وایی محمد عمر و ویل لس کال
د محمد طاهر سره مجلس او وینا یم خو هیڅ اثر د مجلس نلیدل کیږی او ندا الصحبة
مؤثرة مصداق نښکاره کیږی په سبیل د هزل ی دا قطعه په مجلس کښی و ویله

قطعه

وایی دا په محبت کاندی | یو له بله ډیر اثر
پیکلو دی مصاحب سوم | تا صحبت نکړمه څر

محمد طاهر چه طبع ظرافت پسند لری او هسی نکات بند ادا کا هسی قطعه ی جواب انشا کا

مقطعه

قطعه جوابیه

صحبت دیدار کا لګوره منکر لیسې دا شر
ته د محمد په غوښتنه وي اوس انسان سولي بشر

محمد عمر خان پلار افنت له محمد طاهر په بښتنه وکا چه ستا نوم طاهر دی خو مطهر ندی

محمد طاهر هسی بیت ووایه بیت

زه وخان وته طاهر یم خو وتا ته مطهر

ذکر د عاشق پاکباز دانای راز ملا محمد ایاز نیازی د دنیا تارک دی او ډیر هد او ورع کښی ریاضت کا او په طریقت کښی مریدی د میان عبدالحکیم قدس سره العزیز کړه هم په اصل د قندهار د ښار ساکن دی مګر پښیا شتو ورکړی لکوره او سیاحت کا او په حضور د بزرګانو حاضریږی او ګوشو کښی په عبادت بخت وی نقل کا چه ملا محمد ایاز په شپو شپو ویښ وی او ډیر د ښتوا وغږو ګرنه ذکر کاندی او د خپل پیر دستګیر په مخ راسی ژړا کا او هسی وینا کا چه تاب د مظاهره د جمال او د کمال نلرم څکه نو تښتم ملا محمد ایاز ښه آوازی او کا کله چه خپل اشعار بغنا سره لولی خلق ژړ وي او دیوان داشعار وی ډیر متین دی او نکات عارفانه یکښی شته هسی روایت کا چه ملا محمد ایاز اکثر

پیغرو کښې ګرځېدې او دغرو وحشي او خونخوار حیوانات ده ته ضرر نه رسوی ملا
عبدالحکیم چه دده شاګرد دی هسې وایي چه څو میاشتې می استاد نه راغئ کور ته
اوزه د ده پیدا بنه ګرځېدم پیغرو کښې یو ځای می ولیدل د شرمښانو لو ګله چه ګرزی
او یو د بله سنګولی سر د ایږی ماځان پټ کا او پېژره کښې پنهان سوم چه شرمښان
ولاړل هغه ځای ته ورغلم او هلته می محمد ایاز وموند چه پدرانه خوب بیده و
او هغو وحشي حیواناتو هیڅ ضرر نه وو ور رسولی بلکه ویبښ سوی هم نه و ما چه لنحوب
ویښ کا او واقعه می ور ته بیان کا ده وویل هغه شېږه چه د خدای په محبت ودانوي
د حیواناتو څخه بېنو نه ورایښي د حقیقي انسانیت مرتبه هسکه ده چه د حیوانیت
لاس هلته نه رسی او لکه نفس اماره چه د نفس مطمئنه ځنې تښتي او ځانګیږي
بغضی هم د حیوانیت په دریاب کښې لاهو مخلوقات د انسانیت مره ګره نسی
کړای او له پرېتمدی تښتي ملا محمد ایاز د شعر غونډ دیوان لری او ډېر ښه عارفانه
اشعاري پکښې جمع کړي دي چه زه ئې د هغه یو څو رباعي په بیان د عارفانه نکاتو
را نقل کاندم

رباعي

زړه هغه دی چه لري د عرفان برخه | د هغه نه ده پر دنیا د انسان برخه
زړه نه چه نه دي هغه نه عرفان وي | وړي په ژوند کښې د ناڅیز حیوان برخه

ولہ

محبت دا اَب و خاک دی بی بنیاد | راسد څلری دو دنیا خون آباد
کډ زړه سپین وی د خدای محبت | پر صحرا بدی بی کوره اوره بناد

ولہ

زړو ند خو بن کړه دا بیکلی ده د ر شبا | ملکه پیا باندی تیر ند پیجفا
د خدای کور موراتوه پد ستمو | د خدای کور و گیند زړه چه وی صفا

ولہ

په د خان پیغم اختد وی عاشق ندی | هغه څوک د خدای دینی لایق ندی
یا بد ځان یا بد جانان کا پرستند | څو کرچه ځان ی ننکا هیر څو صادق ندی

ذکر دلوی واعظ ملا محمد حافظ بارکزی دا عالم د محمد اکبر بارکزی زوی دی
په پقنزا ہ پد کبنتد خوا کبنی اوسی او علوم مروجه ی لوستی دی فقد کبنی استاد دی
او پجامع گانو کبن د جمع پورځ وعظ کا نو پد واعظ مشهور سوی دی کلد کلمه
پیخطبد کبنی خپل اشعار هم وایی چه په نول نصیحت دی یو کتاب ی کنبلی دی چه نوم
ی دی تحفه واعظ او بد کتاب ی د تقوا او زهد وعظونه کنبلی او خلقو تہ
ی امر په معروف او نهی منکر کړی دی محمد حافظ واعظ پر ښتیا ویلو مشهور دی او

د پادشاه اولو یا لو هیڅ کښي هم د خدای امر ښکاره وایي او لیچا پروا نکوي پطرالقیت کښي د میان نور محمد صاحب مرید دی او تدریس کا دا محلا مود فقد پقند یار کښ طالبان د علوم ی لد مجلس فیض موي او په حلقه د تدریس ی کا حاضر وی دا وعظید بدلد مار اوا جیښند او نقل می کړه لد تحفد و اعلا قحوزه چه مسلمانان ی و لولی

بدلد وعظید

کم بخته مکړه پر دنیا د ونګون | کډی زړه عوا اپي د جنت ګلون
کم بخته موږ یو میلمانه پر دنیا | وطن مو بل دی آخر ځو پر شتیا
هم بد ښند بل سی امعلوم پعقبا | نو لد سره اود کی پامان ځانون
کم بخته مکوه حرام چه بد دی | چه کړی حرام سخد باطن کی دد دی
اعمال ی باطل لد عقبا کی رد دی | پد نو یه ورځ به ی وی تور مخون
کم بخته مکوه حرص قرار سد | شا درب کوه صبور پکار سد
فوښند د دین وره پیدی کاروبار سد | چه بی قو بنی منی پیدا سو دون
کم بخته محد د حرام پر لوری | خدای بد و تاند په غضب وګوری
کد کلا زړه عواړی بنا یتد بنی لوری | بی ځای امت ده بی پروا یلون

د زا

ذکر د نصر الدین خان اندړ. نصرالدین خان د محمد زمان خان زوی دی چه
پیرمانه کښې د پادشاه تیمور شاه صیبن له غزنی راغی او یقیندار شاکن سو
په مقتضا د طبع صافی یو چند مدت د صدر دوران بهادر خان ورسید او پیلک
د ملازمانو د پادشاه ظل الله منسلک سو ځکه چه شجاعت او بهادری ئې
په طینت کښې وه نو په دلبر ورځوی د پادشاه او بهادر خان عالیشان لیځو اعزت
د مومند او د مستقیم طبعانو سره آشنا سو نصرالدین خان اندړ سند اشعار روایي
او زمونږ د زمانې له موزونو نانو څخه کانه سی دیوان د اشعار و لری او نصر تخلص کا
الحق چه نصر یې نزم او بزم د نصر خاوند دی او دیارانو او موزونانو په منځ
کښې مقبول په دی کتاب د ده یو د بدله په یادگار کا ښم چه نحز اند دد لیاد
خالی نه وی

بدله د نصر الدین خان

د خوار عاشق ژړا مدام وی د اثکار د نیا | کدوی په پټه خوله هم له غندی گنقار دنیا
د خوار عاشق مدعا داده که ژړا کی تا | په ورشکاره خیله ز یا مخ دلربا کی تا
په چپل وصال کئ خوشحال محبوبا کی تا | بلبله نغوری هم د غدا امیدوار د نیا
د دی مینو یزده ضدای ملرکه او روان دی | په وړېښي دی خوار یده ډیر غون دی

نو به آرام په درسته شپه کاندی خوبون دی | پر مینانو باره شپه د غم ناتار دینا
دوی مینو پر زړه رب البنی د اغون دی | چه په ارمان د بنا پسته زیبا محزون دی
ل ثرا کا او په نا ره یقر یا دون دکا | هو چه عاشق سی د هغو کله قرار دینا
عاشقانو زړه ی مات کا نر غیب بنا | هو پر شپه بانډی پتری کله چو پیښ ینا
په د وصال یا مید هر عاشق او سیږ ینا | کړی دا نو یما عاشق هر ساعت بیمار دینا
د مینانو وصال عین لوی اختر دینا | یو خو خوار نصر له چپل بخته مرور دینا
د بلیتون اوردی چه پدسوی در سینه خسکر دینا | هیڅ نخو ویښ ی د بلیتون کاری پار دینا

ذکر د برگزیده احد ملا نور محمد غلجی مشهور دی په غلجی او په غلجو کښی توخی دی
د ملا یار محمد زوی دی اوس په پښوا ی کښ اوسی علوم شرعیه ویلی دی
و تدریس کا په عمر دیر یو نخ سری دی اتیا کلن او وقت هر پښا و کښی پنځه کاله
د لاندان عالیشان د حاجی میر نهان د ارتینو او کر تیو نخو نو استاد و او معو محمدزا تو
ته د سرا پرده عصمت ی درس کا ملا نور محمد اشعار هم لری یو کتاب ی کښلی دی
بنا مه نافع مسلمین او په دی کتاب ی احکام شرعیه بیان کړی دی دا کتاب
ی کښلی دی بنا مه د پادشاه جمجاه شاه حسین او له معتبرو کتابو د فقه او اخلاق
ی انتخاب کړی دی ملا نور محمد اوس په پښوا ی کښی تدریس کا شکر د شریف

او بخاری شریف او هدایه او کنز او طریقهٔ محمدیه او نور مروجه کتب په تدریس لولی
دا نظم ده دی په نصیحت کښی مخمس

نظم د نصیحت

ته مومن ژوندی پیدین سی زما یاره | ته ژړا فریاد کوه په څو کو کاره
استغفار ته تو به کوه د ځان د پاره | ته هم ځای سا نه پناه غوا په لناره

بیداری کړه په سهار کښی زما دلداره

زه و تا ته یو ویی کړم زما وروره | په سهار بیداری کړه آخر د ګوره
ابد ته سی پیچا نکښی یا په اوره | په ستا حال به چه څه رنګسی له ګوره

بیداری کړه په سهار کښی زما دلداره

په هر وقت له مسلمان دلداری کړه | ویږ د ریمه شپه کښی ډیره بیداری کړه
هم په خپل صورت وژاړه هم زاری کړه | د اخپل ځان لکه حباب تری بیزاری کړه

بیداری کړه په سهار کښی زما دلداره

ته دروغ الابلا مکړه دنیا کښ | داد زیان دی زما جان لیعقبا کښ
ستا دیر سود دی دریکو ایم شرپا کښ | لګاهه خلاصی ډیر دی په دعا کښ

بیداری کړه په سهار کښی زما دلداره

ته د لخدای لحکمه مدغه وه غاړه | نیک اخلاق کړه ته طلب د بدخوی واړه

تقرع کړه ځیل صورت کړه وچه نا پاره | ته له خیتو ی جو پرسوی تن دیجا پاره

بیداری کړه پیسهار کښې زما دلداره

ته امید کړه و رحمت ته ځما جان | در رحمت دروازه خلاصه ده جانان

هر سهار رحمت نازل سی له اسمان | مغفرت پیسهار غواړه له رحمان

بیداری کړه پیسهار کښې زما دلداره

ذکر د شاعر ظریف حافظ عبداللطیف اڅکزی دا شاعر په مجمع کی د وفضلا سرامد دی او بظرافت کی هم پاڅ د بوستان دی پلاری غلام محمد نومیدی قندهار ته راغی په ماشوم کښی او سیدی عبداللطیف له کوچنیوالی تعلیم شروع و کړه قرآن شریف ی حفظ کا او څکه چه طبع لطیف ی درلوده نوی ډیر خوږ ه اشعار و ویل پشعر کی طبع ظرافت ته مایله ده خو بیا هم هسی قصی او حکایتو نظم کا چه او ریدونکی عبرت ځنی کا وپند و نصیحت دی بظرافت کی مفید در موند کا او هر کله مجلس دا شنایا نو بظرافت د ده سرور وی کاتب الحروف کله کله دی وینی او اشعاری اروی او س ډیر زوړ سړی دی کالو دی او سره د دی په عمری یو څه دی تود خوانی سره کا او مجلسیان ی په صحبت نشاط بیا مومی پیچا موکښ اشعار ارتجالاً لولی او قصی کا فقیر کاتب الحروف د غه یو قصه د ده یدی څه اند کښ نقل کا په کتاب له ظرافت هم خالی نوی

نفنر

مقصد د سوی او داوښ

عکوڼ وینیسی یاراو دا داوښ او سوی مقصد سوه   خورا دیره خوښه سوه

یو سوی داوښ اشنا سو   بیجده ی همراسو

یاری بری کولد یولد بلی یا را نه سوه   خورا خوښه مقصد سوه

اوښ وویل په سوی   ای زما یاره نیکخوی

بی تا می بنادی نشد شپه او ورځ می بیابند سوه   خورا خوښه مقصد سوه

تول عمری صحبت کا   د سوی سری الفت کا

شیبدی بلیتون نکا یولد بلی مرکد سوه   خورا خوښه مقصد سوه

سوی و داوښ یکور کی   ژوندون ی پسرور کی

مقصد بری شروع کړه هر سهار تو بهر مدسوه   خورا خوښه مقصد سوه

سوی تل ملید داوښ و   دوستی کی دیر پیهوښ

خپلوی سوه سی تینګه په بر پري پیډ بر مدسوه   خورا خوښه مقصد سوه

اوښ هم عزت د سوی کا   ساتی د ابروی کا

دیارد زیه دپاره بد مقبولد ند بلمد سوه   خورا خوښه مقصد سوه

یو وروځ سوی یلمستیا کړه   داوښ دپاري داکړه

خپلوان ی راخبر کړ لد د سوی بتولد ملید سوه   خورا خوښه مقصد سوه

اوبن راځي دسوی کور ته — یوغاري ولید پور ته

داننگ په هی ثان ویچي نه ځای یوه گونه سوه — خوراخوږه وقد سوه

راوړی ی خوارېه وه — یو څه ده لږ وابند وه

داتوله چه ی راوړ له داوبن یوه گوله سوه — خوراخوږه وقد سوه

اوبن وربی ولاړی کورته — خندی سو پور ته

سریا نوی ځای نه درلودی نو له شرمنده سوه — خوراخوږه وقد سوه

سریا نوبجیت ه کا — پاسوی ملامت کا

ول ستاو داوبن څدی په دوستی سره توده سوه — خوراخوږه وقد سوه

په بسوی اشنا داوبن سی — باید چه لږ پېهوبن سی

داوبن دپاره بنایي چه پیدا یوماته سوه — خوراخوږه قصد سوه

هر څوک چه یاراني کا — په بیل کا پیلچاني کا

هر چا له مناسبه اشنایي او طریقه سوه — خوراخوږه وقد سوه

په څوک مناسب کار کا — عبرت له دی گفتار کا

له چل تغزه سمد د هرچا پښه راداوږه دکه سوه — خوراخوږه وقصد سوه

٥ ٥ ٥

ذکر رستم دوران سپه‌سالار عالی‌تبار زبدة الزمان سیدال خان ناصر

محمد هوتک له الف خان ناصر روایت کا چه سیدال خان د ابدال خان زوی او
بابری زی ناصر دی چه پلاری او سیدی پیدا د یله کښی په دوازیځوا پسر یوځای
دی هغه وخت چه سلطان ملخی توخی استقلال وموند او له غزنی تر کلاک-
ی حکومت کا نو بابری زی د ابدال خان سره راغلل او په اتغری سکونت وکا
ابوالخان د عادل خان توخی سره په هغه وخت له بیګلر بیګی سره د قندهار چه د
صفوی پادشاه لخوا و جنګوند وکړل او ندی پرینښو چه پر کلات حکومت وکا
سیدال خان په دغه لی پلار زوی و سخاوت او شجاعت زبده د روزګار سو
او هغه وخت چه حاجی میر خان علیین مکان په قندهار کښی ګرګین خان بیګلر بیګی
وواژه سیدال خان ناصر د پښتو د لښکرو سپه‌سالار واو د ده توسلی وه علوم
مروجه لکه فقه تفسیر وفصاحت صرف ونحو او فارسی کتب چه د میرویس خان پیژنده
جګړی د صفوی لښکر د قندهار د خلقو انتقام ته راغلل نو سیدال خان ناصر
د حاجی میر خان لخوا د پښتو سپه‌سالار واو څو واره ی د صفوی لښکر په ترهات
تیر و وژل پدی ټولو جنګو سیدال خان غالب او فاتح واو په دلاوری او شجاعت ی

شهرت وکا چه حاجي میرخان علیین مکان وفات سو نو سیدالخان عالیشان وشاه محمود سپه سالار سو او پر اصفهان ئې یرغل وکا د صفویانو په جنګو پر لټو لو میدانو غالب او فاتح سو خو ئې اصفهان فتح کا او د دښمنان ئې مقهور د ی نقل کا چه سیدال خان ناصر په هغه وقت چه په جنګو ئې ګرفتاری بنده وه او له حیص وبیص ئې فراغ و اشعاری ویل او د عشق سند ئې ځانه ځای کښلی او س چه په مهما تو د امور په اصفهان کښې بخت دی د شعر ویلو فرصت ئې نشته او ورځې ئې تیر یږی په هسی جنګو چه رستم هم ځنې ډار کا د سیدال خان له اشعارو تحفه د غه بدله بیخزاند کښې کاتب م چه دا کتاب د ده له ذکر خالی نوی او د دی خان عالیشان بذکر مزین وی

بدله د سیدال خان عالی مکان

یار ماله هسې ګرانسو + راتیر تر هغو لږها نسو
نو رنده و نیم بیتر کو + بهان قبول راته جانان سو

وی زلفی د اوږدې کړی میرخ د راخپری کړی
سری اشرلي د په تندی باندی سپری کړی + ګرزی په باغ کښی ګلو نو کښی نخری کړی

په ادر دو سوم یاره راته اور تانه بوستان سو

میږ

مین چه اشنا یې مکا ... شنیده دی به کړیا یې ۵

عشق د دستمګاره خوشحال زړون برخې کا + لنډی لری د ورځیو د با بو عشق کا ری ۶

پرهار می ګوره طلعت د دلبر دتیر نښان سو

مین پرلویوغرو ځی ... سرتور یا نیمو شپو ځی

وزی اروطن وطن پرید دی پرچپولوځی + فریاد و ناری دکا بیا ورپسې په غلیلو ځی

وصال کې نصیب نسو کوره زړه ډک په ارمان سو

ناری وهم عالمه ... دشپې تر صبحه ۳

ناتوان د بلبلیتون یم یو ګرد نلرم دمه + بیتابه نفس نیژی را څه زما دزړه سره

نظر پرما غریب کړه چه تا خون می ستاپښا نسو

شبنم پر ګلو سبکاری ... زما اسکی دا رتدا ری

خوناب ځی ستا لغمه زما په مخکی لاری لاری + تمام شپه لم تیره پر ژړا په ناری ناری

سبکاره سوه چه مجنون یم لیونی به می ادس بیا نسو

بوستان ښکلی زیبا دی ... رنګین په ا و ښکلو زما دی

دزړه پرهار ګلونه دی چه بلبل بتماشا دی + همیشه تی زړه وشاوه دی تدوای تیله ...

ښکلی بلبلتون یم زه سید ال احمد بیا نسو

دریمه نخز اند په بیان د ښځو په شعرونی ویلی دی

ذکر د عصمت پناه نازو توخی — هسی نقل کا چه نازو د سلطان ملخی توخی لور وه
چه تولد ئی په سنه ۱۰۶۱ هجری هغه ځای تر نزدی وچه تازی نومیږی سلطان ملخی
په هغه وقت د غزنی تر علاقه کی دا قوام مشر و او په استقلال ئی حکومت کا معارض
او ساری ئی نه درلود او نازو په کوچنی والی له میرمنو د پښتنو او سپین بیرو علماو څخه لوست
وکا او میره شوه ارتینده وه چه نا بیدی میرانی او شجاعت او سخاوت تذکیرات و
روایت دی له اتفاقه راویانو چه سلطان ملخی و سور غره ته نزدی یو جنګ کښی وهم
او حاجی عادل چه د نازو ورور و دپلار په انتقام جنګ ته ولاړ کلا او کور ئی نازو
ته پرینښو او هغه وقت نازو توره پېلا کړه او د جنګ لیوه شو انا نو سره ئی
کور او کلا له تاراک د دښمنانو وساتل ما ته ضبط پلار حکایت کا چه نازو انا
په میلمستیا او غریبانو مسافرانو چه پالنه مشهوره وه او هر وقت چه په ژمی به د
مسافرانو قافلی راغلی د نازو پر کلا ئی اړول په سوه سوه میلمانه به ئی روز ل
او دوی ته ئی دودی ورکوله چاچه به کالی نه درلود لباس ئی ورکاوه
او سخاوت نوم ئی له ضبر تر کوسانه خپور سو نازو چه بالا د بنا الم خان

ما ټنګ

هوتک وه په دکرم خان زوی واو دهوتکو بالم خیل په من وریځ پادشاهی دقندهار او
اصفهان ددوی ده لدی شجرد طیبه څخه دی او نازو څلور زامن درلود په مشری
حاجی میرخان او نور عبد العزیزخان او یحیی خان او عبد القادرخان دی
سی روایت کا محمد کاتب الحروف لیکنی بیلاره په نازو انا عابده صالحه ښځه وه او خپلو
زامنو ته بقول عمر په او داسه شیدی ورکړی او په علیین مکان حاجی میرخان
تولد سوخوب کی ولیده په شیخ بیټنی رحمة الله علیه ورته وایی دا زوی بنه تربیت
کړه په لوی سی لوی کارون به وکا او بیز یارت دبیت الله بیحان مشرف کا والله سل
مه کی پیدا سی پادشاهان په دین بربر ن کا نو حاجی میرخان په وزیر بیدی موری
پیدا یانت و عبادت سره لوی ها او ددین فرایض کی بقول پراو سم کال ور ورسول
او هر کله به ی ده ته نصیحت کا په زدید د شیخ بیټنی نیکه قدس الله سره لقول ستا په
بیش دی لوی کارون نو په لوی شی د خدای سبادت او د خلقو خدمت کړه تر
خدای پیدا کړی ای ددی دپاره په لوی کارون تر سره کړی او خلق الله په خدمت
ستا آرام وکا روایت دی په حاجی میرخان علیین مکان به هر وقت ویل په
زما مور ماته هغه یو کارو دکولو وصیت وکا زه با به هسی کارون وکړم په په
سنه ۱۱۱۹ الهجری ی قوم دظالمانو له ظلمه خلاص کړه او نوی ملت ی دشکر وکړه او ورته

خدای دا سخه کار و چه ما ته موږ سپارلی وا و وصیت ی کړی و دا خو ستا د عبادو اوبنده ګانو خدمت و چه ما تر سره کا زما پلار سهی وویل چه نا رزو انا علاوه پر سخاوت او شجاعت او عبادت ته سپی ارتیند وه چه د خدای تعالی تحه پینا جات ی ډیر اشعار ویل او یو دیوان ی درلود چه د دوزره ښتو ند یکینې ده او سلند ی سنډللات اداکړی او داسی ی ویلی و چه نا رښدی سم قسمی ویلاک او د غه رباعی چه د نا رزو انا ده ماند خپله پلار اروید لی وه الحق چه سند رباعی ده

رباعی

سحر ګروه د نرګس لیمه لا نده	څاڅکی څاڅکی ی لستر ګو څڅیده
ما و یل څه دی کښلی ګلو ولی ژاړی	ده وویل ژوندی می دی یوه ګوله خندیده

رحمة الله علی الماضین کلهم الی یوم الدین

ګرد در شهوار عصمت حلیمه حافظه . حلیمه د خان علیین مکان خوشحال خان خټک لور ده چه د عبدالله درخان خټک سره واده شوی کیده زما پلار سهی روایت کا چه دا زه ښو ته د لا ره هم پیښه و خت داپښتنه ژوندی وه او د خپل پلار په ژوندی روحه علوم ولوستل او بیا د شیخ سعدی لاهوری رحمة الله علیه مریده شوه او خپل پلار هم عبدالقادر خان په لاس ی بیعت وکا چه محمد سم د شیخ دوران

خلیفه

خلیفه و روایت کا چه حلیمه بي بي فاضله او عارفه ښځه ده او په سرا پرده
دعصمت ناسته ده ډیره ی ښه ی کړی او دخالق عبادت کا او دخپل ورور عبد القادر
خان پکور کښي لوروښځو ته لوستل کا او قرآن عظیم ی هم پیاد دی زما پلار ووېل
چه حلیمه بي بي په پښتو ښه اشعار هم وایي او پخپل عصر سرامد اقران ده
او موزونان د پښتوی اشعار خوښوی د تصوف او طریقت کتبی ټول
لوستلي دي او هسې وایي چه مشکلات د مثنوی شریف او مکتوبات د حضرت
امام رباني قدس سره حل کوی د حلیمي په اشعارو کښي مجازی عشق بدبنکاری
بلکه ټول شعرونه ی د حقیقت پر لار دی او د محبوب حقیقی صفت کا د غه
یوه بدلدی زما پلار ماته ووېل په ښځو کښي د افلوم رحمة الله علیها

غزل

داشنای تفکر خو ښه هسې شان شوم | چه هیښ م په هماز که فور جهان شوم
چه ی کړمه متا پخپله سر فراز ده | تنا خواند پخو رنگه در جهان شوم
چه مجازی دا یا زو لاړې لز ړه نه | سر بلند د تر محمود غزنوی سلطان شوم
وهر جا و ته چه گورم وار ه دی دی | د جمال په ننداروی شادمان شوم

غیر فکر می لزړه ندرا بھر شو | پر خلیل د پر عدو باندی یکسان شوم

حلیمی د غماز مکر زیات لحد شو

چه دی بیل بیا ره نکا یه گمان شوم

ذکر د عارفه کامله بی بی نیکبخته داعصمت پناه او عارفه د الله د شیخ الله داد لوره پقوم ممو زی چه پدا شنغر کبنی کورنی او پلار ئیکه دیمن زیو مرشدان وه هسی وایی کاتب الحروف محمد چه زما پلار روایت کا چه شیخ امام الدین خلیل غوریا خیل بخپل کتاب اولیای افغان هسی کبنلی دی چه شیخ الله داد لوی ولی وا ولوری نیکبخته چه بحقیقت هم نیکبخته عارفه بنځه وه علوم دینی ی ولوستل او پر ریاضت او عبادت د خدای عمر تیر کا په ۹۵۱ سنه هجری په حباله د نکاح شرعی د شیخ قدم قدس الله سره راغله ۹۷۴ پسله چه د خواجه محمد زاهد خلیل منی نری زوی وا و عارفه د خدای وه په ۹۵۶ سنه له بطن غوث الزمان قطب دوران شیخ میان قاسم افغان په بدنی بنس پیدا سو او دا شیخ بمعرفت د خدای شهرت وکا چه په هند او پښتونخوا مشهور سو نقل کا چه شیخ امام الدین هم د دی عرفا له اولاد دی او دی کتاب د اولیای افغان هسی کا بنی چه بی بی نیکبخته په د خدای عارفه او رابعه

د زمانی ده یو کتاب ی کښلی دی چه نوم ی دی ارشاد الفقرا او په دی کتاب
ی ښی نصیحتونه لیشعر ویلی دی، په فقرا و عباد الله ته مفید دی دا کتاب
په ٩٦٩ سنه هجری تمام شوی دی او زما پلاری نسخه لیدلی وه په ښو کښی
ښغه وقت چه دی تللی و پسفر د ښغه ځای د غه شعرونه له ښغه کتاب ز ما
د پلار پیاد وه په ما دله ځنی نقل کړل چه کتاب می پیدا کړد عارفه دوران
رنګین وی

مثنوی په نصیحت کښی

پزړه ښا دشی ای مومنه | ظاهر په باطن سپینه
ظاهر زهد پاخلاص کړه | پزړه تینګ شه له یقین
شکر صبر په هر حال کړه | خودنمای مشه خودبین
ښه ورور بد پیژندلی | که خبر شی له سجین
سجین ځای د خودنمای | د بی نماز او د بی دین
له ښو ځا امان راکی | یا اله العالمین

بل نصیحت و لیها ایضاً

د بنده ای حق ته غاړه کښېږده | لوری لوری دنیا پرېږده

دنیا پاتې له هر چا ده | پا خلاص کی ښځی لیږده
څو قوت لري پېچا نکړي | سر دیار پر رضا کښېږده
ځان له به خوبه د تر غوږه | زړه به ذکر دیار بلیږده
کل دنیا به دښمنه شي | اوس لبیري ښځي ریږده
بتول غواړي حسابونه | کړ دا وښي کړ دمیږده
دنیا ترک هسې کړه پوهې | دلقا پر لوري پېښې ږده

ولها ایضاً رحمها الله

په طلب کې ودر بیږه | په خدمت کې هوښیږه
بلجمله بد و نفرت کړه | و نیکی ته ولاړ بیږه
په نیکی کښې اخلاص کړه | بدی مکړه و پوهیږه
پر گناه له واره وسترگو | د باران په ډود وریږه
چه یارب العالمین | لگناه را تیر بیږه
خدای برحم بیا وکا | پېزار یو ته ژړیږه
بې پروا و خدای ته مشد | له غضب و ویریږه
هر عمل چه کې حق دی | په طلب کې و ښوریږه

ذکر د پرمنی د حسب او نسب بی بی زینب اطال اللہ بقائہا

بی بی زینب د حاجی میرخان علیین مکان لورده په لرکوچنوالی ی
پخرم کی د عصمت او عفت لوست وکا پیلد سخه په قرآن کریم ی
ولوست د احکام اسلامی او فقه کتابونه ی هم ولوستل او د فارسی
مشهور کتب ی ضبط کړل استا د علوموی ملا نور محمد غلجی دی په دیر
عمری مخدراتو ته د حرم درس لوستی دی هسی روایت کا په بی بی زینب
ډیره هوښیاره او پیهها تو د امور و عالمه پنځه ده او د پادشاه جهان
شاه حسین پا مورد کی تدبیر کا او هر کله برای صایب مشکلات د امور وحل کا
او پادشاه د زمان ی پنجره عمل کا او لفایح ی اوری د ادر شهوار د صدف عفت
سند بند شعرون هم وایی او د موزونانو او شاعرانو قدر کا د داوین د
شعرا هر کله لولی او لمضامین شیرین ی کام شیرین کا عمر لیعبادت
خدای او تلاوت د قرآن شریف تیروی او لمخدراتو د حرم د پادشاه
ته درس او کیبل او لوستل و رسبی نقل کا په د شاه محمود جنت مکان
د مرگ حال قندهار ته راورسیدو د پادشاه خاندان عالیشان لویه وگل غم

ومخزرالتو د حرم سانډی او دغلبلي کا بی بی زینب په واقعه دورور د وفات واوریدلو ډیره غمجنه سوه او په تلاوت د قرآن او لمانځه ی تسکین وکا د تلی زړه او هسی ویرنه ی پو پیر دخپل ورور مرحوم دو یله چه زه ی دلته نقل کوم خدای تعالی دمقول نخا تران عالیشان د پادشاه ظل الله تروندی دلری او خوبش

مرثیه د شاه محمود جنت آشیان

بې غ سو چه ورور تیر لدنیا سو نا   قندهار وارڅ پیژړا سو نا
زړه می پو پیر کی مبتلا سو نا   چه شاه محمود لما جلا سو نا

داروڼ جهان راند تورتم دینا + زړه د بلیتون پیغ کړم دینا
هوتک غمجن پدی ماتم دینا + دیا پهی تاج جوهرهم دینا

چه شاه محمود تیر لدنیا سو نا   قندهار وارڅ پیژړا سو نا

ځوان ومړه دتوري تخنگ ونا + ولاړ د کام بنام ونگ ونا
دښمن لره پو یو رنگ ونا + پر میدان شیر و یا پلنگ ونا

افسوس چه مرگ دده پیخوا سو نا   قندهار واره پژړا سونا

محمود

محمودٌ نديوازي خور ژړي + پر مرګ د ټول ګلي کور ژړي
خپلوان لا څه پاچا د وروړ ژاړي + لښکر سپاه د پلي سپور ژاړي

پښتون د ټول پوا ويلا سونا — قندهار واړه پيڅ پا سونا

اصفهان پا تد تاج نسکور عالم + چه شاه محمود سونن پګور عالم
د پښتون لمر سو تياره تور عالم + راغئ د ښمن بلا پيڅور عالم

چه پاچا ولاړ پښتون ګدا سونا — قندهار واړه پيڅ پا سونا

لښکر سو خپور پښتون ملا ړي اريان + پيخاور و ځاي کا شاه محمود عالیشان
پا تد سو تخت و تاج د ټول اصفهان + زړه ی راسو پر سو کا خوښي دښمنان

و ایی پښتون اوس بې پاچا سونا — قندهار واړه پيڅ پا سونا

اسمان پياد څه ستم کا څر ګند + و شلاوه تا چه د پښتون و پيوند
دښمن د پاز موږ پو ير کا خو رسند + چه شاه محمود د کا پقبر کې بند

پر کور مو وير شور و غوغا سونا — قندهار واړه پيڅ پا سونا

هوتکو ژاړي شاه محمود څه سونا + پښتو ستا سي لوی سپاه څه سونا
د اصفهان تر فراه څه سونا + پاچا چه وحشمت تباه څه سونا

د پښتو پرتم فنا سونا — قندهار واړه پيڅ پا سونا

محمود څوان دی ولی ولاړ لما + لتخت وتاج ته یې ورځه سوی جلا
اصفهان ولی پاتېسونا لتا + سرد را پورته کړه په ځکمی اعدا

دښمن ولاړه بیا شاه خوا سونا   قندهار واړه پېژړا سونا

اوس ناری دغم په کړین فریاد + پښتون پېرګ د شاه محمود سو برباد
زړون په تل ماوباد من سونا بناد + دسانده بنغ دی په راو پرینی باد

ماتم زده پیر وبرنا سونا   قندهار واړه پېژړا سونا

ورور مقرد تا مولا کی جنت + دردکی تاته پسله مرګ راحت
روح دوه سبا د پلوی ورځ د حیات + مخ دوه رون دخدای بیمهر ورحمت

دخالق رحم تل پر تا سونا   قندهار واړه پېژړا سونا

ذکر د شاعره برګزیده زرغونه   زرغونه د ملا دین محمد کاکړ لورده په پنجوا ی
کښی اوسیده د اوپلار ی وکا تحصیل د علوموا و د فصاحت الکلام ی زده کړل
او د فضیا و اشعا ری و قوشتل زرغونه په حباله د سعد الله خان نورزی وه په نوریا لی
زامن ی هم لود او لېتول د علم و هنر خاوندان و ماقه هی نقل وکا زما پلار په زرغونی
د شیخ مصلح الدین سعدی رحمة الله علیه کتاب د بوستان لتول په پښتو شو نظم کا او نوم

دوه بوستان د پښتو چه د اکتاب دی په سنه ۱۲۰۳ هجری قدسی پاییدو ساده
او لتول نکات عارفانه او نصایح حکیمانه دی په پښتو کړل علاوه پر دی زرغونی
لغز اشعار او غزلون هم و ویل او پېژ مره د فصحای شهرت وکاهی چه موزونانو
د روزگار به ی اشعار لوستل او د پښتو په بوستان بی سیر کا او ګلونه د پند
او نصیحت به ی لتو لول هسی وایی چه زرغونه کا لداره ښځو د د اخطای نور اسند
واوکاتبانو به ی له حسن خط اقسام د خط زده کول زما پلار هسی و ویل
چه په سنه ۱۱۰۲ هجری ما د زرغونی په خط بوستان د پښتو ولید چه خپل اشعاری
بیخپل بند خط هسی کښلی و چه ملګری ی خط ته عاجزی کا او د غه حکایت له شیخ
کتاب زما پلار رحمة الله علیه پیا د و په زړه ی یخ اند کښی کا او م

حکایت له بوستان د پښتو

او ریدلی می وقصه ده
چه لشا قو هم خوښه ده

د اختر یو ورځ سحار
بایزید چه د و رویداب

له حمام را و تلی
یکو ځه کښی تیر میدلی

ایری خاوری پیا لبام
راچه کړلی ناپام

یخ او سری سو ګکمی
پا یرو پخا ورو خر

بایزید پشکر کښېنو سو | دغېل ځځ په پاکېد وسو
په دزه وریسیم د بل اور | چه پا ور کی سهم نسکور
لدا یرو بد څه بد ورمَ | یا بدلن شکوه کومَ
هوپو بانو ځان ایری کړ | لدلوینی ځان پر یکړ
څوک چه ځانته گوری تل | خدا یته نسی کړای کتل
لویی تل پکښتا رنده | لو خبره پکار نده

تواضع به سر لوړ کا
تکبر به تل خوړ کا

ذکر دعفت همراه رالبعه حال د دی شاعره ما ته ندی معلوم سوی
خو لږ څه په دښکاره ده چه دا هم ده چه دا شاعره دقندهار ده او په دوران
د محمد بابر پادشاه ی ژوند کا یی وا یی په د اشعاری دیره دیوان ی
درلود دغه دیوه مجله رباعی ما ته صدیق او رفیق محمد طاهر بجرپانی وویلد
په زه ی د لته پنځه اند را نقل کوم

رباعی

آدم ی مخلی وتدراښنون ه | پاوردعم ی سوی ایرون کا
دوزخ ی روغ کا پریخ د مخکی | نوم ی دبغد دلند بلیتون کا

خاتمه د کتاب په بیان د حال د کاتب الحروف

حقیر فقیر محمد پښواری ـ مولف د دی کتاب

[illegible] ابی محمد زوی د داود خان زوی د قادر خان د یعقوب هوتک په زمونږ د کهول
اصل [illegible] مرغوده چه زما نیکه قادر خان له هغه ځای راغی سیوی ته او سبته
وسیدی یو مدت په تماشا د نصیب او قسمت راغی د قندهار پنجوائی کښی
پیکای د کوکران استوګنه کوله او پیشه ی زراعت وه داود خان د پیر محمد ی
ویسن د ۶۷ کالو په سنه ۱۰۵۸ هجری وفات سوا او په سغه کښی چه کوکران
نومیږی ښخ سو زما پلار چه داود خان نومیږی په کال ۱۰۲۹ هجری په غند لوران
زیږیدلی او په آوان د صباوت ی علوم لوستلی وه او په ځنیل عصر په موزونانو
او فصحا او علما د نامه منانه وه او د پیر محمد قندهار تللی وه د کسی خردن او [illegible]

٢

او ډیر ښه او پښتو او لوز ځایونه ئې لیدلي و په دغه وخت چه خان علیین مکان
حاجي میرخان یقینداً رکبن دګرګین خان سره جنګونه کړل نو زما پلار هم پدغو
جګړو کې ملګری وو او سره ځکه نو له قدیمه زما معرفت له دې خاندان ډیر دی
او اخلاص ئې لرم پرزړه سیله پکال ۱۱۲۲ھ هجري په د صفوي پادشاه ښکرې پرقندهار
راغلي نو د جنت مکان حاجي میرخان لخوا زما پلار ورلاپ او لیږه او ستیان
او ملمسات او لوز و ځایونه پیبانه د حاجي میرخان مددته راوغوښتل او له ...
پښتو سره ئې مرکې وکړې او ډیر پښتانه د لوز ره او بارګزو او اسحق زوی لګري
کړل د ځان او پر ضرو خان ئې پرغلو کا او په دغو جنګو زما پلار د حاجي میرخان
جنت مکان لخوا سپه سالار و پس له وفات د حاجي میرخان مرحوم مغفور
زما پلار ر په سنه ۱۱۳۶ھ هجري وفات سو او یکوکرات د خپل پلار سره پنځ سو
د عمر مرحوم رحمة الله علیه طبع مستقیم درلوده او کله به ئې شعرونه هم ویل چه
دلته تیمناً د ده دوې رباعي راوړم او دا رباعي په صنعت د تجنیس په نظر
دی او پیل فصاحت هم مثل ملری

رباعي

چه د ځا پرزړه کې اورد مینې بل سی | په اور بلې ئې لمبې لږې ځاځي بل سي
ورد مینې کله مرې درزړه لا مینې | داور بل بیند که تل درزړه تیل سی

رباعي

رباعي ولهٔ ايضاً رحمه الله تعالى

کړی وینی توی څاڅی له زړه وتحفه   څوک پهٔ وینی تا له ګواړ یا و پهٔ تحفه
د زړه له زړه کړ وینی وینی څاڅی   پهٔ کړو د غم لویدلی ښاله کړو تحفه

اوس چه دی لږ حال د پلار او نیکه د کیښ نو تفصیل حال هم کاږم او د خزاسنی
لیدونکی پیجزوم زما راتګ دی نابودی دنیا ته یعنی تولد می واقع سوی و پهٔ
۱۴ د رجب المرجب سنه ۱۰۸۴ هجري پکو کړان کښی او سن تو د تمیز و رسیدم نو ئی
پلار درس رانه شروع کا او ترا تلسم کال د عمری ولوستل احکام
د دین او فقه او اصول او تفسیر او د فصاحت علوم لکه قافیه او عروض او
بیان او معانی او نور چه زما پلار مرحوم وفات سو او زه پهٔ تقاضا د پادشاه ظل الله
دامت سلطنته شاه حسین را علم د فتنه ار بار ته د او ترا و سمه په نظر کیمیا اثر
د پادشاه اسلام پناه د عالیشان یم او هر کله یا احسان او مرحمت د دی خاندان
سر بلند یم عمر می تیر یږی پلو ستلو او کښلو د کتب و له مختو د جهان بلد په ظلم
او وزړه می هم خوښی نکا بیلی اشغالو چه پل څه پدی او قات تو د عمر په می تیر کا
هیڅ کتابونه می و کښل پهٔ یولا د غو تحفه د غه خزانه ده او نور دادی یو کتاب

کښلي دي په بيان د علوم د فصاحت چه خلاصة الفصاحت بالدي او بل
کتاب مي هم د علوم د فصاحت په پښتو د خپلو پښتنو طالبانو د پاره خلاصه کړل
بل کتاب مي کښلي دي په بيان د طبابت او علاج چه خلاصة الطب يې نوم دی په
سنه ۱۲۳۹ هجري چه دغه کتاب د پادشاه عالم پناه مدظله څخه ډېر پېښي کا
سل طلاوي يې ما ته صله نا او هر کله د لسي مراحم د پادشاه دي فقير غريب ځيني
ډېر دي او ارکان د دولت ابد مدت هم پر دي فقير د رحمت نظر کا خاص بيا
ها در خان عاليمکان چه من ورځ پيښند هر د غربا و پر سر ظل د رحمت دي خالق
دي عمر ډېر کا مال ليو ديوان د اشعارو هم سته چه په دي وقت کي مرتب او مدون
سوي دي او غزلونه او قصايد او رباعي اري کله چه طبع قاصر ميل د شعر او دنيا
کا شروع نکاښت هم او موزونان د روزگاري خو بنوي ځکه چه د خان ستاينه
سبب نده او پوهان لدي کار عار کا نو څخه زانکي مي خپل احوال وکيښي چه
دي کتاب وليونکي ما ته دعا وکا او هر وقت مي په دعا ياد کا خپل يوه غزل
هم دلته د نمونې په طور کاښم چه پر صفحه د روزگار يادگار روي نور
اشعار مي په ديوان کښي ليوسان دي شايقان د علم او شعري له ديوان لولي

غزل د کاتب الحروف غفر الله ذنوبه

ساقي پاڅه د سره ملو ډک يو جام را / ستا الغم نا آرام يم آرام را

بېله مېو د بنګا رندارۍ څه کړم / پېرلی سو د خوبئ بند پېغام را

دنيا پاته ده بنادي مو يو ګړی ده / يو ګړي مې خوبئ کړمې کړی انعام را

د بليتون پتاريکو کي مې زړه شين سو / رنالمر د جام د مېو نه ظلام را

ناکاميو د دنيا مې کام را تريخ کا / چه مې خوږ کا کام تر څه د وما ناکام

نه فقاط سته نه مستي سته نه رندي سته / چه سم رند شه د او بد عملی اولاما را

پاوبوي سو ره زړه ګی لبړ څه رانود کړ

محمد تد اوره ډک يو سي جام را

تمت الکتاب بعون الملک الوهاب اللهم اغفر وارحم لکاتبه ولقارئه ولمن نظر فيه حق علينا
والصلوة والسلام علی رسوله وعلی آله واصحابه اجمعين کتاب تمام سو
پوه شئ د جمعې ۲۴ د شوال المکرم ۱۱۴۲ سنه هجري يقندهار ښار اوموف
محمد هوتک هم فارغ البال سو الحمد لله حمدا کثيرا

بتاريخ دهم ماه ربيع الاول سنه يکهزار و دوصد و شصت و پنج هجري نوشته شد

از هجرت رسول خدا صلی الله علیه وسلم بدستخط حقیر فقیر پُر تقصیر

نور محمد نورزئی برای عالیجاه رفعت جایگاه سردار عالی تبار سردار

مهردل خان قلمی گردید   هر که خواند دعا طمع دارم

زانکه من بنده گنهکارم   این کتاب را احقر الناس محمد عباس

قوم بابی در شهر کوئته بلوچستان خاص از برای عالیجاه تجارت نشان

حاجی عبد الاکبر قوم هوتکی قلمی کرده ۱۳۰۳ سنه هجری باستعجال تمام قلمی شد